

Zahrada Park Krajina

32. ročník
4/2022

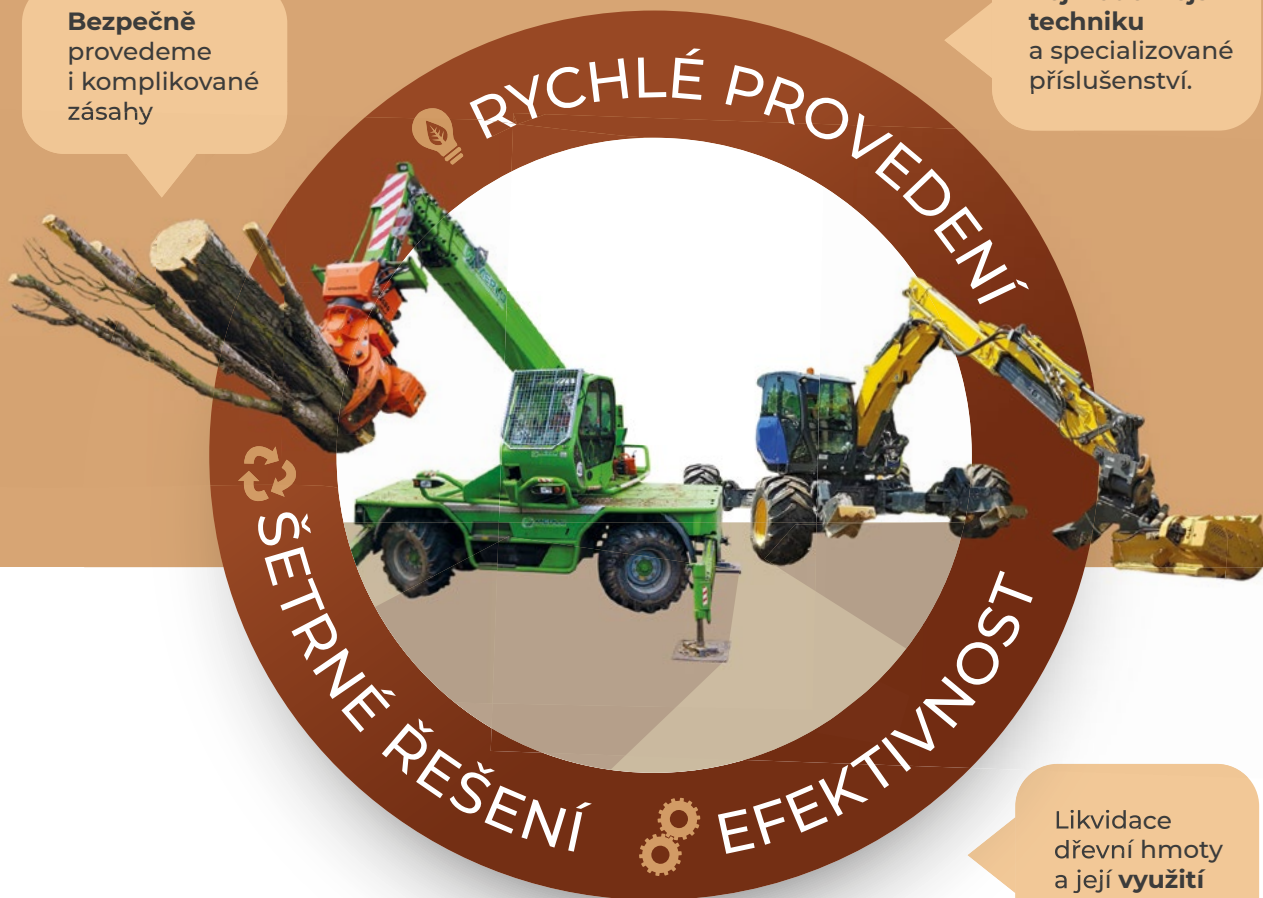
Lázně

Nabízíme profesionální řešení

PRO STROJNÍ KÁCENÍ

Bezpečně
provedeme
i komplikované
zásahy

Využíváme
nejmodernější
techniku
a specializované
příslušenství.

Likvidace
dřevní hmoty
a její **využití**
pro výrobu
energie.

Co umíme

- 1/ Kácení stromů, odstranění náletových dřevin
- 2/ Frézování pařezů
- 3/ Velkokapacitní štěpkování

WWW.GABRIEL.CZ

gabriel®

- 10** **Historie** Peter Demčko, Alexandra Klimeková
Tvorba Ivara Otrubu při obnově parku v Bardejovských Kúpeľoch
- 16** **Ze světa** Romana Michalková
Kanárské ostrovy a jejich přírodní krásy
- 20** **Arboristika** Michal Braunč
Anna Gregořicová – mistryně České republiky ve stromolezení
- 24** **Soutěž** Jitka Vágnerová
Zahrada roku 2022
- 32** **Téma** Kateřina Čadková
Rozhovor se Zdeňkou Hort
- 34** **Téma** Dita Limová
Slavná lázeňská města Evropy – památka světového dědictví
- 38** **Téma** Pavel Šimek, Jana Kohlová, Pavel Borusík
Systém sídelní zeleně a lázeňská krajina Františkových Lázní
- 43** **Téma** Zuzana Macešková
Retrospektiva správy zeleně v Karlových Varech
- 46** **Téma** Tomáš Jiránek
Centrální lázeňský park v Poděbradech – investice do kultury prostředí se vždy vyplatí
- 50** **Téma** Zoltán Balko
Slnečný park Dudince
- 54** **Téma** Zora Rákosová
Václav Josef Skalník a jeho vliv na utváření Mariánských Lázní
- 58** **Fejeton** Tereza Máčová
V souladu těla a duše

Zahrada Park Krajina 4/2022

Odborný časopis oboru zahradní a krajinářská tvorba vydává Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s.
www.zahrada-park-krajina.cz

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu

Redakční rada

Petr Förchtgott (předseda)
tel.: 604 872 403, petrftt@volny.cz
Zuzana Řezníčková (místopředsedkyně)
tel.: 603 102 567, reznickova@kalina.cz
Kateřina Čadková, Alena Klimešová,
Ondřej Kofroň, Helena Růžicková, Aleš Steiner,
Jitka Vágnerová

Centrální e-mail pro odesílání článků
redakcni.rada.zpk@seznam.cz

Vydavatel

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s. Plzeňská 247/59, 150 00 Praha 5,
Tel.: 257 323 953, e-mail: kancelar@szkt.cz,
www.szkt.cz

Vydavatelský servis

PRO VOBIS, s.r.o., Kladenská 107, 160 00 Praha 6
Mgr. Michal Babor (tel. 721 481 579,
m.babor@provobis.cz)
Grafická úprava: Petr Bláha (info@petrblaha.cz)

Distribuce v ČR: SEND Předplatné

Distribuce na Slovensku: Pressmedia, spol. s r.o.
Roční předplatné činí 724 Kč.
Cena jednoho čísla je 181 Kč.
Předplatné a příjem inzerce vyřizuje vydavatel.
Reg. zn. MK ČR 6449
ISSN 1211-1678

© Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s.

Žádná část tohoto díla nesmí být jakoukoli formou šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Zahrada - Park - Krajina

Editorial

Milí čtenáři,

význam lázeňství možná nejlépe vystihuje rčení „Lékař léčí – příroda uzdravuje“. I když dnešní medicína dokáže opravdu zázraky, rekonvalescence těla a hlavně ducha nejlépe probíhá v lázních. Synergický účinek minerálních pramenů, zdravotních vycházek na čerstvém vzduchu a čilý kulturní život udělají z pacienta opět člověka plného síly a chuti do života.

Blahodárný vliv termálních vod využívali lidé už ve starověku, ale největšího rozkvětu zažilo lázeňství v 18. a 19. století. Kolem pramenů začaly vyrůstat hotely, kolonády, léčebné domy i kasina či divadla. To vše pak propojovaly parky i aleje, kultivovala se celá okolní krajina. V lázeňských městech trávili nemalou část roku panovníci, umělci, politici i významní podnikatelé. Bohatý společenský život umožňoval setkávání těchto osobností a můžeme tedy s jistotou říct, že místa odpočinku hrála významnou roli v politickém vývoji Evropy. Dokladem unikátnosti tohoto fenoménu je zapsání jedenácti slavných lázeňských měst Evropy na Seznam světového dědictví UNESCO v roce 2021.

Články v tematické části časopisu vám umožní poznat šestero lázní, ale každé trochu z jiného úhlu pohledu. Karlovy Vary uvidíme očima správce zeleně, v Mariánských Lázních si uvědomíte genialitu V. J. Skalníka a jeho nástupců. Františkovy Lázně jsou důkazem důležitosti kontinuity, kterou pomáhá udržet kvalitní územně plánovací dokumentace. Umělecká díla jsou nedílnou součástí každého lázeňského parku, a právě o nich je článek popisující Dudince. Také se dovíte, jak čas prověřil povedenou rekonstrukci parku v Poděbradech. Výraznou stopu prof. Ivara Otruby najdeme v Bardějovských lázních.

Pan profesor, který v srpnu navždy odešel do rajske zahrady, svou tvorbou ovlivnil několik generací krajinářských architektů. S výsledky nejlepších prací jeho nástupců se seznámíte v článku o vyhlášení výsledků soutěže Zahrada roku 2022. Arboristy jistě potěší rozhovor s Annou Gregořicovou, která se stala hvězdou mistrovství České republiky ve stromolezení. Pro ty, kteří by ještě před Vánocemi chtěli k moři, může být inspirativní článek o Kanárských ostrovech.

V událostech se dočtete kromě jiného i o významných oceněních prof. Marečka i prof. Machovce, kteří jsou v našem oboru spolu s prof. Otrubou legendami. Tuto rubriku tentokrát připravovala celá redakční rada, protože její pravidelná redaktorka Helena Růžičková v září přivedla na svět (možná) dalšího zahradníka a teď má plné ruce práce mateřských povinností. Gratulujeme!

Ať už se chystáte regenerovat v lázních, u moře, nebo jenom u stromečku v kruhu rodiny, věřím, že vám chvíle odpočinku zpřijemní i toto číslo časopisu. Přeji vám zdárné „zazimování“ a načerpání nových sil i zajímavých poznatků pro další zahradnickou sezonu.

Zuzana Řezníčková

Město Luhačovice je partnerem konference Dny zahradní a krajinářské tvorby

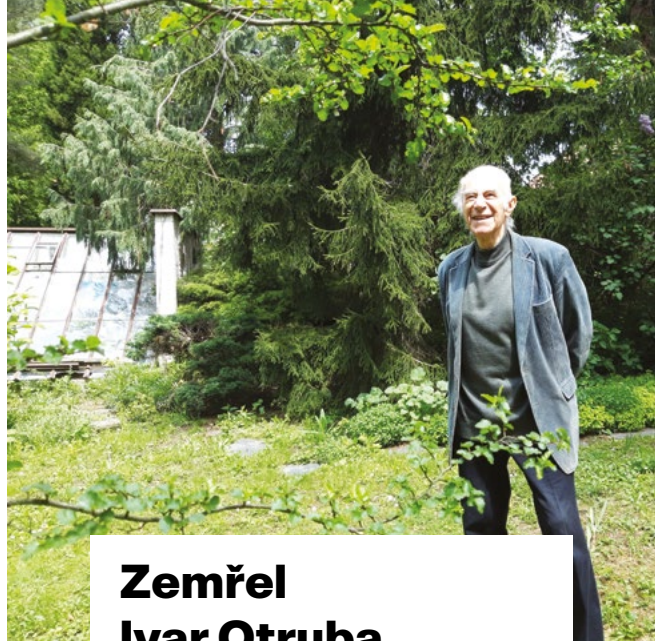
V listopadu proběhne v Luhačovicích již 25. ročník největší a nejznámější konference SZKT. Jejím partnerem je v letošním roce i město Luhačovice, město, jehož jméno se po letech pravidelného konání stalo synonymem či značkou této události a do něhož každoročně přijíždějí stovky účastníků z Čech, Moravy i Slovenska. Krásná architektura a lázeňský esprit města v podzimní melancholii je jedním z důvodů, proč se do Luhačovic konference pravidelně vrací.

O Luhačovicích se říká, že jsou učebnicí architektury. Naleznete zde totiž díla slovenského architekta Dušana Jurkoviče, domy „alpského stylu“, akademickou secesi či klasicizující modernismus, ale také funkcionalistické stavby meziválečného Československa od významného brněnského architekta Bohuslava Fuchse. Luhačovice jsou také úzce spjaty se světově známým hudebním skladatelem Leošem Janáčkem, který ve zdejších lázních opakovaně pobýval a pro kterého byly mnohdy inspirací v jeho tvorbě.

Kromě architektury je pro lázeňské město důležitá také údržba a rozvoj lázeňské a městské zeleně, kterou plně zabezpečují technické služby. Jejich pracovníci každoročně připravují výsadbu jarních cibulovin, které v květnu nahrazují ornamentální záhony až z osmi tisíc letniček. Každoroční tradicí je i osázení stylizovaného lázeňského pítkva květinami. Už desítky let je toto dílko nejvíce fotografovaným objektem na Lázeňském náměstí.

Město Luhačovice také aktivně podporuje novou výsadbu mladých stromů. V roce 2021 se zapojilo k celostátní výzvě „Sázíme budoucnost“ a pod názvem „Zasad si svůj strom“ nabízí místním občanům a rodinám s dětmi možnost nejen vysadit si svůj strom, ale také stát se jeho patronem, pečovat o něj a sledovat, jak roste spolu s jejich dětmi. V rámci tohoto projektu město k dnešnímu dni vysadilo již 164 stromů a dalších 37 stromů vysadí do konce roku. Dosáhne tím krásného celkového počtu 201 nových stromů pro naši budoucnost.

— Jarmila Ďurdová, Město Luhačovice
oddělení kultury (redakčně upraveno)

Zemřel Ivar Otruba

Dne 31. srpna 2022 zemřel ve věku 89 let prof. Ing. Ivar Otruba, CSc., zakladatel Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, její první předseda a čestný člen. Profesor Ivar Otruba byl osobností české krajinářské architektury, která významně ovlivnila vývoj tohoto oboru v České republice. Za nejvýznamnější část jeho díla lze považovat jeho praktickou tvorbu, která zahrnuje stovky projektů z řad veřejných parků, lázeňské zeleně, hřbitovů, ale i soukromých zahrad. Je autorem mnoha jedinečných krajinářských projektů u nás i v zahraničí, jakými jsou například Botanická zahrada a arboretum Mendelovy univerzity v Brně, lázně Karlova Studánka, obnova zámecké zahrady a parku v Mikulově, lázně Bardejovské Kúpele a další. Zabýval se zahradnickým výstavnictvím na expozicích Flory Olomouc a byl také skvělým učitelem. Během 60. let působil jako vysokoškolský pedagog, za normalizace vyučovat nesměl. Na tuto činnost navázal v devadesátých letech, kdy koncipoval výuku krajinářské architektury na zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Brně. Je autorem řady odborných publikací i populárně naučných knih, propagujících evropskou zahradní a krajinářskou tvorbu.

Prof. Ing. Ivar Otruba, CSc., byl zakládajícím členem České komory architektů a získal řadu tuzemských i mezinárodních ocenění, například Leného cenu v Německu (1969), Cenu města Brna za architekturu a urbanismus (1999) nebo Poctu České komory architektů (2018). Je autorem loga SZKT.

Záhrada, park a detail roka 2021

V reprezentativních prostorách nit-ranské synagogy byly 4. října 2022 vyhlášeny výsledky soutěže, kterou již posedmé uspořádala naše sesterská organizace Spoločnosť pre záhradnú a krajinnú tvorbu.

V první z kategorií zvítězila Kaskádová záhrada v obci Šterusy, na druhé příčce se umístila Záhrada v Barci (městské části Košic) a na třetí dílo nazvané Z modernej záhrady divoká v Rusovcích (Bratislava). Odborná porota se rozhodla ocenit jen jeden z přihlášených parků, a to revitalizaci vnitrobloku Jána Halašu v Trenčíně. První místo mezi detaily získala Terasa rodinnej záhrady v Nitře, druhé Wallenrod v Bratislavě a třetí Kvetinový parter pred aulou SPU (Nitra).

Podrobnější článek o soutěži přinese-me v příštím čísle tohoto časopisu.

Den architektury s vycházkami do veřejné zeleně

Portál DO PARKU byl spoluorganizátorem – a průvodcem – tří krajinářských akcí v rámci Dne architektury. Velký zájem byl jak o méně přístupný objekt Emauzského dvora a zahrad s vyhlídkou z věže kostela, tak o veřejná prostranství Žižkova. Trasa vycházky zahrnovala oceněné Komenského náměstí a cyklostezku pod Vítkovem, která vznikla na místě bývalé železniční trasy. Tematicky se tím propojila s exkurzí na Drážní promenádu Vršovice-Strašnice, která je nedávno opuštěnou tratí, čekající na transformaci na pěší a cyklistickou trasu s liniovým parkem. V příštím roce doufáme ve větší zapojení krajinářských vycházek v rámci Dne architektury i v jiných městech. Pokud můžete nabídnout zajímavá místa, připojte se a kontaktujte nás na doparku@doparku.cz.

— Foto: Eva Kořínková

Park v Banské Bystrici čeká obnova

Město Banská Bystrica vyhlašuje krajinářsko-architektonickou soutěž na návrh revitalizace Městského parku v Tajovského ulici. Základem obnovy této národní kulturní památky je zachování původní kompozice. Kromě vlastní invence je třeba do ideální podoby této vzácné lokality začlenit i požadavky veřejnosti vzešlé z participace, reagovat na vývoj podnebí a nabídnout řešení, která budou zmírňovat dopady klimatické změny. Soutěžní návrhy je možné odevzdávat do konce ledna 2023. Bližší informace najdete na stránkách vyhlášovatele www.banskabystrica.sk.

Sekce Správa zeleně je tu skoro čtyři roky a stále roste

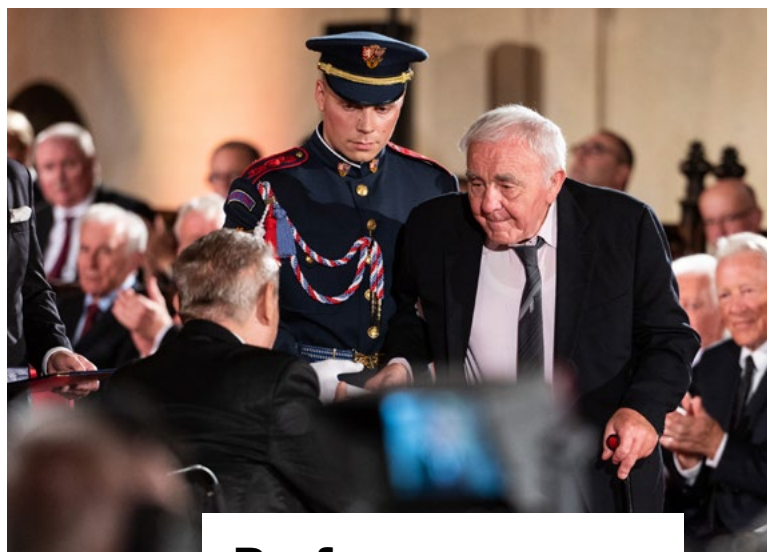
Znovuobnovení sekce Správa zeleně bylo po předchozí krocích pracovní skupiny odhlasováno na Luhačovické konferenci v roce 2018, formálně pak byla založena počátkem následujícího roku. Sekce vznikla z potřeby sdružení odborníků, kteří se jakýmkoliv způsobem podílejí na tvorbě a managementu městské zeleně, a navazuje tak na předchozí snahy uvnitř SZKT o setkávání se, vzájemné inspiraci a výměně odborných, ale i praktických informací z oblastí správy městské zeleně či legislativy na úrovni ochrany přírody a krajiny. V závěru letošního roku má okolo 40 členů, přidat se do ní může však každý člen Společnosti.

Za uplynulé období se sekci podařilo ve spolupráci se SZKT vytvořit nové logo a internetové stránky. Kromě „zelených“ aktualit z jednotlivých měst obsahují kategorii „Členská města“, kde jsou na přehledné mapě zaneseni všichni členové z řad samospráv včetně základních kontaktů a informací o dané správě zeleně. Další zajímavou kategorií jsou „Podklady pro Správu zeleně“, kde je zveřejněn přehled základní legislativy ke kácení dřevin, odkaz na kalkulačku AOPK pro jejich oceňování, arboristické standardy či důležité normy. Všechny tyto informace mají sloužit novým, ale i ostříleným správcům zeleně, pro které připravujeme vlastní jarní konferenci, ale i starostům malých obcí, na které chce sekce dlouhodobě cílit a činit mezi nimi osvětu.

— Za radu sekce Správa zeleně:
Ing. Blanka Candrová, předsedkyně
Ing. Ondřej Kofroň, místopředseda

Osobnosti Lednice

V rámci letošních oslav 800. výročí první písemné zmínky o založení Lednice na Moravě byla oceněna řada osobností spjatých s rozvojem obce. Čestné občanství obce Lednice obdrželi in memoriam dva významní pedagogové zde sídlící Zahradnické fakulty MENDELU, a to prof. Ing. Vilém Kraus, CSc., a prof. Ing. Jaroslav Machovec, CSc.
— Zdroj: ZF MENDELU

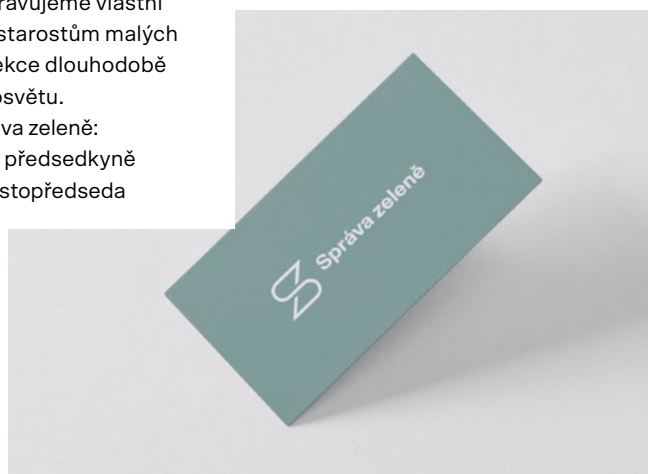
Profesor Jiří Mareček obdržel státní vyznamenání

Při příležitosti státního svátku 28. října 2022 převzal prof. Ing. Jiří Mareček, CSc., na Pražském hradě z rukou prezidenta Miloše Zemana medaili Za zásluhy I. stupně, za zásluhy o stát v oblasti výchovy a školství.

Jiří Mareček je absolvent sadovnického směru zahradnického oboru v Lednici, v letech 1971–1991 ředitel VŠÚOZ (dnešní VÚKOZ), pedagog vyučující zahradní a krajinářskou architekturu na VŠZ v Praze a MENDELU v Lednici.

Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu blahopřeje svému čestnému členovi k tak významnému ocenění!

— Zdroj: iRozhlas.cz, foto: René Volfík

Soutěže Zelená stuha České republiky a Entente Florale Europe 2022 znají své vítěze!

V úterý 4. října 2022 byly v reprezentativních prostorách Valdštejnského paláce, sídle Senátu Parlamentu ČR, slavnostně vyhlášeny výsledky celostátní soutěže Zelená stuha České republiky 2022. Ocenění je udělováno v rámci soutěže Vesnice roku ČR. Garantem tohoto ocenění a spoluvyhlašovatelem soutěže Vesnice roku je Ministerstvo životního prostředí, organizaci celostátní soutěže s podporou ministerstva zajišťuje Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu.

Smyslem soutěže Zelená stuha ČR je ocenit dobrou praxi obcí v oblasti plánované péče o přírodní a kulturní hodnoty veřejného prostoru a krajiny a motivovat další obce k jejich následování. Oceňována je soustavná činnost zahrnující dlouhodobé plánování záměrů, kvalitní příprava a realizace jednotlivých projektů k ochraně, obnově a rozvíjení ekologických hodnot krajiny, jakož i zakládání a obnovy funkčních ploch zeleně a udržitelná péče o zeleň i krajinu. Hodnocena je také osvěta, výchova a vzdělávání dětí i dospělých v oblasti péče o přírodu, životní prostředí a krajinu a zapojení veřejnosti do těchto aktivit.

Letošním celostátním vítězem a držitelem Zelené stuhy České republiky se stala obec Dolní Město z kraje Vysočina. Ocenění získala za mimořádný, vyvážený a příkladný přístup obce a občanů ke zlepšení životního prostředí a péči o historické kulturní dědictví. Na druhém místě se umístila obec Dolní Poustevna z Ústeckého kraje, na třetím místě obec Čistá ze Středočeského kraje.

Na slavnostním vyhlášení výsledků soutěže si převzalo ocenění celkem 11 obcí. Vítězná obec Dolní Město má v rámci ocenění právo čerpat dotaci z Národního programu životního prostředí

(NPŽP) až do celkové výše 1 000 000 Kč, a to jak na konkrétní environmentální projekt, tak na reprezentaci České republiky v mezinárodní soutěži Entente Florale Europe – Evropská kvetoucí sídla v roce 2023. Ostatní obce oceněné Zelenou stuhou v krajských kolech soutěže Vesnice roku 2022 mohou v souvislosti s oceněním čerpat z NPŽP dotaci až do výše 500 000 Kč.

Stejně jako v minulých letech bylo vyhlášení výsledků Zelené stuhy ČR spojeno s předáním ocenění a čestných uznání a vyhlášením výsledků soutěže Oranžová stuha ČR, kterou vyhlašuje a garantuje Ministerstvo zemědělství.

Dne 24. září 2022 byly v maďarském městě Balatonfüred vyhlášeny letošní ceny evropské soutěže Entente Florale Europe (Evropská kvetoucí sídla). Letoš-

ního ročníku evropské soutěže se účastnilo šest zemí, kromě České republiky to bylo Irsko, Německo, Maďarsko, Belgie a Rakousko.

Českým organizátorem mezinárodní soutěže Entente Florale Europe je Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, garantem české účasti a podporovatelem soutěže je Ministerstvo životního prostředí. Do aktuálního ročníku soutěže postupuje vždy loňský vítěz soutěže Zelená stuha České republiky. V letošním roce to byl vítěz ročníku Zelená stuha ČR 2019, obec z Dobrochova z Olomouckého kraje. Ze slavnostního předávání cen v maďarském Balatonfüred si obec Dobrochov přivezla nejvyšší ocenění – zlatou medaili.

Všem oceněným obcím gratulujeme a přejeme hodně úspěchů v jejich dalším rozvoji.

CityZEN Living: Městský mobiliář (nejen) pro veřejné grilování

Původní myšlenkou byla touha umožnit setkávání lidí i tam, kde to není běžně možné. V roce 2017 tak vznikl nápad na odolný městský mobiliář s dlouhou životostí a snadnou údržbou, který by si své místo našel v obytných zónách, parcích nebo třeba u cyklo stezek.

Snaha vyrábět vysoce variabilní, funkční a odolný systém městského grilovacího místa se vyplatila a i díky zájmu o grilovací sestavy je možné nabídku neustále rozšiřovat. Díky chytrému stavebnicovému systému prvků tak lze navíc získat nepřeberné množství variací. Společnost CityZEN Living vyrábí betonový mobiliář, díky kterému můžete nevyužitému prostoru dát nový význam.

Specialitou mobiliáře CityZEN je betonový hybridní gril a betonové ohniště, které lze doplnit o lavičky, odpadkové koše, stojany na kola a další prvky. Betonový hybridní gril je vyvýšené grilovací místo, kde se dá pohodlně připravovat jídlo pro 4 až 6 osob. Betonové ohniště je unikátní pro svůj velký límeček, díky kterému připravíte pokrmy až pro 20 osob. Oba typy grilů disponují grilovacím límcem z kamnářské oceli, který slouží jako plocha pro přípravu pokrmů mimo přímý žár ohně.

Mobiliář je vyráběn z inovativní směsi betonu a zkonstruován je tak, aby plnil svoji funkci a zároveň skvěle vypadal. Díky hmotnosti použitého materiálu je prakticky nemožné jednotlivé díly odcizit bez použití těžké techniky. Směs betonu má speciální složení, která zaručuje extrémní pevnost i v záhybech. Povrch betonu je ošetřen speciálním hydrofobním nátěrem, který zaručí voděodolnost a prodlouží tak životnost mobiliáře. Prvky jsou doplněny sedáky z modřínového dřeva.

Trvalým důkazem o funkčnosti a odolnosti materiálu jsou desítky realizací v České republice, mimo jiné například ve Veselí nad Moravou, Hodoníně, Znojmě, Pardubicích, Kralupech nad Vltavou, Ústí nad Labem, Mělníku, Čelákovcích, Praze a dalších.

CityZEN.Living

www.cityzen.cz

▲ Realizace Nymburk

◀ Detail límce na grilování

Tvorba Ivara Otrubu pri obnove parku v Bardejovských Kúpeľoch

► Jadro kúpeľného parku pred obnovou navrhnutou profesorom I. Otrubom. V pozadí hotel Alžbeta zakončujúci pohľadovú kompozičnú os, vpravo sa nachádza hotel Astória a pred ním nižší objekt Tahy dvor. Dolu v strede stojí jeden z dvoch pôvodných altánkov. Zdroj: Prospekt Bardejovských Kúpeľov z roku 1972

Od 70. rokov 20. storočia do začiatku 21. storočia výrazne zasiahol do záhradnej a krajinnej tvorby kúpeľného parku profesor Ivar Otruba. Najvýraznejšiu stopu v premene urbanistického kúpeľného priestoru zanechal pri obnove centrálneho kúpeľného parku s rozlohou 10,3 hektára a niektorých nadväzujúcich priestorov verejného či vyhradeného charakteru. Park zaujme nielen svojou kompozíciou, ale aj dendrologickým sortimentom domácich a introdukovaných druhov drevín, ako aj atypickými prvkami dlažby či prvkami drobnej architektúry.

T+F Peter Demčko, Alexandra Klimeková

Kúpeľný park v Bardejovských Kúpeľoch prešiel v priebehu 20. storočia dynamickým vývojom, ktorý znamenal kvalitatívnu zmenu v jeho celkovej koncepcii, kompozičnom, výtvarnom a funkčnom stvárnení. V tomto procese zohrala kľúčovú úlohu tvorba krajinného architekta profesora Ivára Otrubu. Koncepcia premeny centrálnej časti kúpeľného parku kompletne zmenila jeho formu z pravidelnej secesnej úpravy na nepravidelnú, prírodne krajinnársku dispozíciu s rešpektovaním nových prevádzkových a peších komunikačných vzťahov medzi kúpeľnými objektmi. Forma urbanistickej a krajinnej dispozície má v našich podmienkach neopakovateľný výtvarný výraz nielen vďaka priestorovému stvárneniu a druhovému zloženiu drevinných a bylinných porastov, ale i vďaka atypickým prvkom drobnej architektúry a dlažieb.

Pôvodné úpravy

Začiatkom 20. storočia bol kúpeľný park dispozične upravený v duchu secesie. Centrálna časť parku bola osovo viazaná na dominantný objekt Alžbety na jednej strane a na objekt drevenej kolonády na náprotivnej strane. Kríženia chodníkov boli akcentované kruhovými vyvýšenými kvetinovými záhonmi, typickými pre secesiu. Promenáda vedúca po južnom okraji centrálnej časti parku bola doprevádzaná stromovou alejou. V krížení hlavných osových peších ťahov sa nachádzala socha cisárovnej Alžbety, zvanej Sisi. Systém alejí pokračoval aj do ďalších častí kúpeľného areálu a doprevádzal ulice so zástavbou jednotlivých kúpeľných objektov.

Vojnové a medzivojnové roky sa niesli v znamení úpadku, ostali zachované len niektoré z pôvodných objektov. Obdobie po druhej svetovej vojne znamenalo oživenie kúpeľnej liečebnej starostlivosti a zmeny funkčného využitia objektov, avšak kúpeľný park aj v tomto období upadal. Zároveň s rozvojom kúpeľníctva a nových liečebných metód a postupov vystala aj v Bardejovských Kúpeľoch potreba výstavby nových liečebných a ubytovacích objektov, čo prinieslo požiadavku zmien v pôvodnej urbanistickej kompozícii kúpeľného sídla. Na tieto zmeny nadväzuje prirodzene i požiadavka zmeny v dispozícii parku tak, aby vyhovoval novým požiadavkám na kúpeľnú prevádzku.

Počiatok spolupráce s profesorom Otrubom

Začiatkom 70. rokov 20. storočia vtedajšie vedenie štátnych Bardejovských Kúpeľov hľadalo pre vypracovanie dokumentácie premeny kúpeľného parku záhradného architekta, čo bola na vtedajšie spoločensko-ekonomické pomery náročná úloha. Podľa slov Ing. Jána Miškanina, hlavného technológa pre

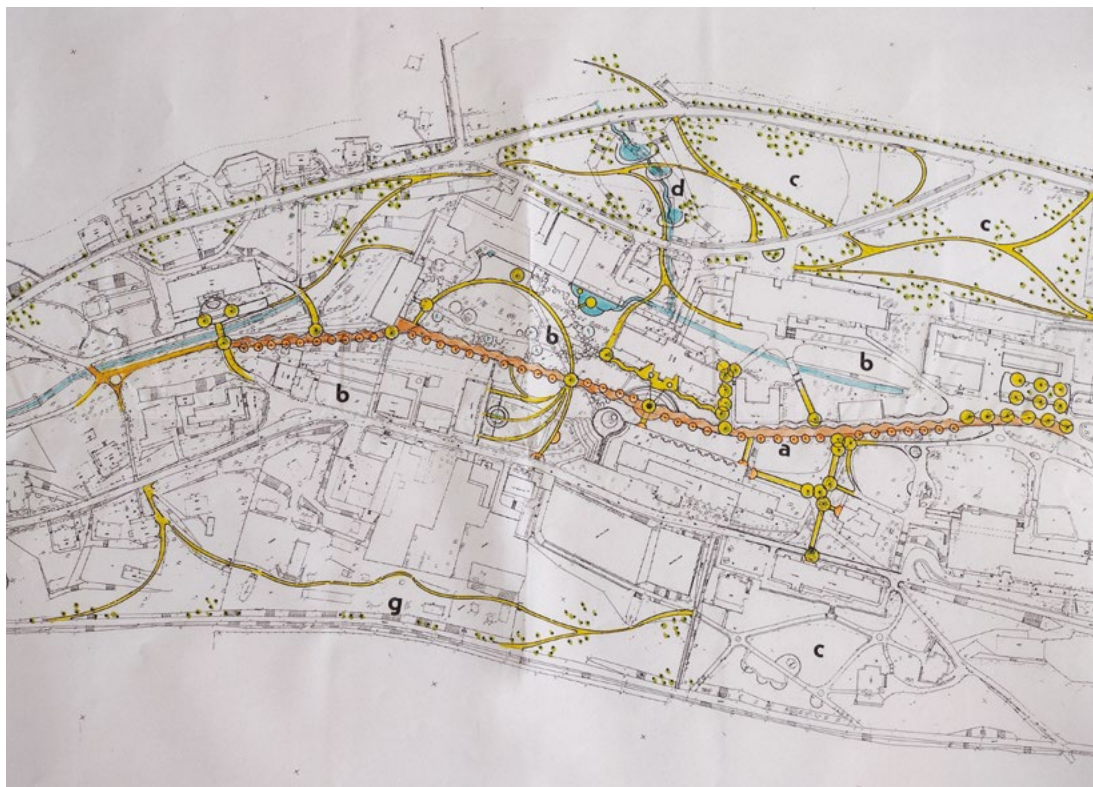

minerálne a liečivé vody v Bardejovských Kúpeľoch (ktorý okrem uvedenej činnosti mal na starosti aj obstarávanie návrhov verejných priestorov), vtedajšie vedenie kúpeľov oslovilo neúspešne viacero projektových ústavov v Bratislave či Košiciach, a preto sa nakoniec obrátilo na organizáciu Flóra Olomouc, kde im odporučili svojho projektanta Ing. Ivára Otrubu. Jeho projektová činnosť zahŕňala návrhy každoročných expozícií výstavy Flóra, ale aj vypracovávanie iných návrhov verejnej zelene najmä na českom území Československej republiky. Po náročných jednaniach došlo roku 1974 k dohode o spolupráci a už v roku 1975 profesor Otruba vypracoval prvý návrh nového záhradno-architektonického stvárnenia kúpeľného parku pod názvom Kúpele Bardejov – Parkové úpravy centra. Dokumentácia bola vypracovaná na úrovni štúdie, ktorej bežný rozsah však prekročila tým, že jej súčasťou bol aj plán výsadby s konkrétnym popisom druhov a kultivarov navrhovaných drevín a bylín.

Prvé novodobé úpravy

K realizácii projektovej dokumentácie došlo v nasledujúcich rokoch. Rastliny pre navrhovanú výsadbu boli dovážané napríklad z okrasnej škôlky v Brandýse nad Labem. Profesor Otruba vychádzal pri návrhu centra kúpeľného parku z existujúcich daností plošno-priestorovej štruktúry porastov, morfológie terénu, mikroklimatických podmienok miesta a v neposlednom rade urbanistickej kompozície priestoru, ktorá sa zmenila po výstavbe nových kúpeľných objektov – najmä kolonády, Kúpeľného domu Balneoterapia a liečebného domu Ozón. Zo symetrickej, osovo viazanej kompozície odrážajúcej

▲ Navrhovaná situácia parku. V strede obrázku je znázornený hotel Astória, vľavo od neho Kúpeľný dom – Balneoterapia, vpravo nad hotelom Astória je liečebný dom Ozón a kolonáda s hudobným pavilónom. Výkres znázorňuje komunikačnú osnovu chodníkov pre peších, rozmiestnenie porastov drevín a bylín, ako i vodných prvkov. Zdroj: Otruba Ivar: Kúpele Bardejov. Parková úprava centra 1975

◀ Ideový návrh trasovania nových peších komunikačných ťahov v kúpeľnom parku. V strede výkresu je viditeľná navrhovaná promenáda s čerešňovou alejou. K realizácii tohto návrhu v ucelenej podobe nedošlo, zrealizované sú čiastkové úseky aleje východne od hotela Astória a chodník severozápadne od liečebného domu Ozón. Zdroj: Otruba Ivar: Bardejovské Kúpele – úprava peších komunikácií. 1998

Dr. Ing. Peter Demčko

Autorizovaný krajinný architekt v slobodnom povolani, okrem toho zamestnaný v Bardejovskom podniku služieb v oblasti údržby verejnej zelene. Absolvent Mendelovej univerzity Brno, odboru záhradná a krajinná architektúra. Od roku 2005 sa podieľa tiež na revitalizácii kúpeľného parku Bardejov. Člen Slovenskej komory architektov.

Ing. arch. Alexandra Klimeková

Absolventka Fakulty architektúry STU Bratislava. Vyučuje na Strednej priemyselnej škole technickej (SPŠT) v Bardejove. Aktívne sa zaoberá históriou, architektúrou a urbanizmom Bardejova, Bardejovských Kúpeľov a okolia.

dobovú architektúru kúpeľných objektov vytvoril nepravidelnú, prírodne-krajinársku, voľne riešenú kompozíciu s výtvarne pojednanými vodnými prvkami fontán a nepravidelne, v krivkách vedenými pešími trasami chodníkov z travertínu v kombinácii s okruhliakmi. Popri peších chodníkoch vznikli zmiešané, drevinno-bylinné záhony, ktoré boli v tej dobe v našich podmienkach zriedkavé. Nová úprava napriek nepravidelnosti nepotlačila význam starších architektonických kúpeľných objektov ani iných výtvarných prvkov, práve naopak, hotel Alžbeta ostal v pohľadovom zakončení jadra parku a v jeho širšom predpolí ostala zachovaná socha uhorskej cisárovnej Alžbety na pôvodnom mieste.

Súčasťou riešenia parkových úprav bola aj nová záhradno-architektonická úprava átria v Kúpeľnom dome Balneoterapia s výsadbou prevažne stálezelených a ihličnatých drevín s dominantným vodným prvkom. Priestor pred kolonádou dostal podobu kúpeľnej promenády s atypicky formovanými polkruhovými drevenými lavičkami v kombinácii s mohutnými kvetináčmi so sezónnymi subtropickými rastlinami (palmy) a letničkami.

Renovácia ďalších priestorov

Po dobrých skúsenostiach so spoluprácou potom nasledovali v 80. rokoch ďalšie návrhy stvárnenia kúpeľných priestorov. Mnohé z nich boli

zrealizované, niektoré čiastočne, iné vôbec. Zo zrealizovaných záhradno-architektonických úprav z tohto obdobia stojí za zmienku napríklad park za liečebným domom Fontána, ktorý sa rozprestiera vo svahovitom dynamickom teréne. Jeho súčasťou sú soláriá s atypickými drevenými ležadlami a výsadbami opadavých, stálezelených i ihličnatých drevín (začiatok 80. rokov).

Z roku 1986 pochádza realizácia projektu záhradno-architektonických úprav pred objektom Strediska služieb a kina (pôvodne kultúrny dom) s centrálnym motívom vodného prvku. Súčasťou návrhu boli taktiež zmiešané drevinno-bylinné záhony. Vstupnému priestoru do kúpeľného parku pred kinom dominuje nerezový altánok s orientačnou tabuľou Bardejovských Kúpeľov a netradične geometricky tvarovanými kvetinovými záhonmi. Z roku 1984 pochádza geometricky, stroho, avšak elegantne poňatá terasovitá dispozícia pred objektom Srnka. Dlažby v kombinácii andezitovej kocky a kamenných platní sprístupňujú návštevníkom výškovo členité zmiešané záhony, prevádzkovú dobu predlžovali atypické keramické svietidlá. Pod objektom Srnky sa nachádza atypický výrazný prvok drobnej architektúry – zástena z keramických tvaroviek s kapsami pre výsadbu drobných drevín či trvaliek z roku 1984. Profesor Otruba tak vytvoril poloverejný priestor, ktorý plní svoju funkciu dodnes.

◀ Existujúci stav centrálnej časti kúpeľného parku. V pozadí hotel Alžbeta, v jeho predpolí socha cisárovnej Alžbety zvanej Sisi. Vľavo sú viditeľné obnovené zmiešané záhony s drevinami, trvankami a trávami, v popredí chodník z travertínových kruhov v kombinácii s okruhliakmi

◀ Lávka priateľstva v lesoparku, jedna z piatich najdlhších svojho druhu na Slovensku. Realizácia 2011

► Existujúci stav centrálnej časti kúpeľného parku. V popredí promenáda pred kolonádou s lavičkami a mobilnými vegetačnými prvkami, v pozadí hotel Astória

◀ Obytné átrium v Kúpeľnom dome – Balneoterapii po úprave v roku 2021. V centre odpočívadlo s plastikou, vodným prvkom (zatiaľ nefunkčným) a lavičkami. Autor pôvodného návrhu: prof. Ivar Otruba, 1975. Autor návrhu obnovy: P. Demčko, 2020

▲ Centrálna časť kúpeľného parku, vľavo Kúpeľný dom. V strede jedna zo vzácných drevín kúpeľného parku – ľaliovník tulipánokvetý (Liriodendron tulipifera), uvoľnený z porastového zovretia po zdravotno-pestovateľských prebiekach. Autor pôvodnej úpravy: prof. Ivar Otruba, 1975. Autor návrhu obnovy úpravy: Peter Demčko, 2005-2006. Realizácia obnovy: rok 2007-2008

Úpravy z posledného obdobia

Počas 90. rokov vypracoval profesor Otruba návrh novej promenády v úseku od hotela Minerál (v súčasnosti hotel Alexander) po hotel Alžbeta a súvisiacich plôch pred hotelom Astória s názvom Bardejovské Kúpele – úprava peších komunikácií (1998) a návrh obnovy lesoparku za hotelom Alžbeta. Ku komplexnej realizácii týchto posledných návrhov dosiaľ nedošlo, zrealizovaná bola napríklad Lávk priateľstva (2011), jedna z piatich najdlhších drevených peších lávok na Slovensku

Začiatkom 21. storočia, v roku 2005, sa započala revitalizácia jadra kúpeľného parku pod odborným vedením Petra Demčka. V prvej etape sa obnovou porastov riešili akútne problémy, akými boli poškodené či odumierajúce dreviny v centrálnej časti parku. Táto etapa bola realizovaná v období rokov 2007-2008. Z obnovených a novovzniknutých dispozícií okrem jadra parku možno spomenúť napríklad parčík pri objekte Srnka (obnova realizovaná v roku 2009), parčík pri objekte Melánia (zdravotno-pestovateľskými zásahmi do porastov v roku 2010 sa otvoril priehľad smerom na kolónádu), parčík za objektom Tahy dvor (v roku 2017 bola zrealizovaná na mieste pôvodnej zaniknutej dispozície reminiscencia barokového parteru), priestor pri liečebnom dome Ozón (predmetom obnovy pôvodnej dispozície navrhnutej profesorom Otrubom boli zmiešané porasty drevín a bylín, časť novej úpravy bola realizovaná v roku 2010).

V súčasnosti je pripravovaná dokumentácia revitalizácie pre park pred objektom Strediska služieb a kina, lesopark a okolie hotela Dukla – zatiaľ je pripravená prvá zo štyroch plánovaných etáp revitalizácie.

Návrh a realizácia obnovy kúpeľného parku v Bardejovských Kúpeľoch je dôkazom, že aj v dobe socializmu na našom území vznikali napriek nepriaznivým spoločensko-ekonomickým podmienkam kvalitné a hodnotné diela krajinskej architektúry, ktoré môžeme smelo priradiť k významným dielam obdobného charakteru minimálne v európskom, ale i svetovom meradle. Mnohé techniky, technologické postupy, použitie neživých materiálov i aplikácia druhového zloženia výsadiieb sú v tomto prípade jedinečné a nadčasové. Vplyv profesora Ivára Otrubu na premenu kúpeľného parku v Bardejovských Kúpeľoch je významný aj z hľadiska etablovania samotnej profesie krajinného architekta a jeho vplyvu na vtedajšie kultúrne povedomie spoločnosti.

Použitá literatúra a zdroje

Otruba, Ivar: Krásy francouzských zahrad. Masarykova univerzita Brno, 2010, str. 216. ISBN 978-80-210-5256-7

Wikipédia: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivar_Otruba

Miškanin, Ján: Kúpeľný park v Bardejovských Kúpeľoch. Bardejovské Kúpele, 1990, str. 2.

Otruba, Ivar: Zahradně architektonická tvorba. Význačné zahradní a parkové celky. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2000, str. 44. ISBN 80-7157-461-9

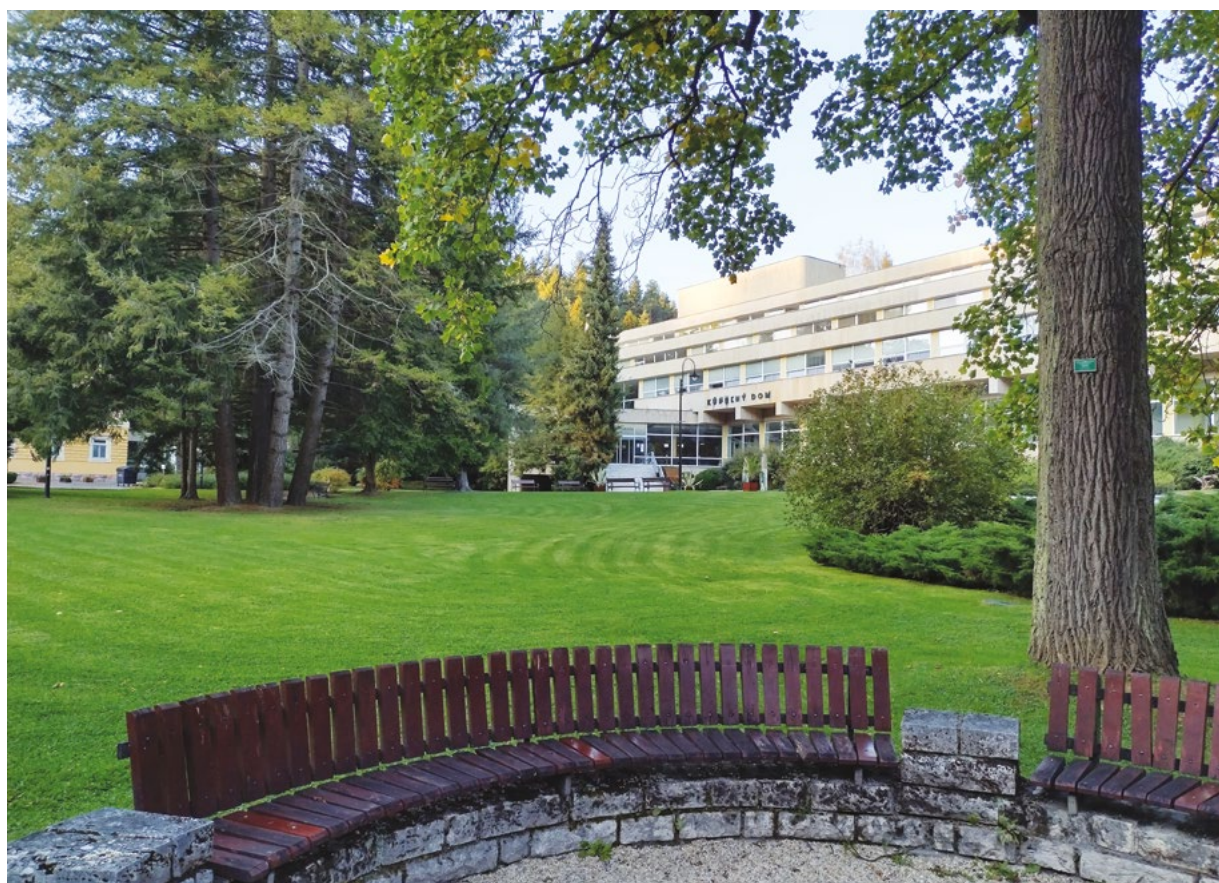

The importance of Professor Ivar Otruba's work during the reconstruction of the spa park in Bardejovské Kúpele

Professor Ivar Otruba, a well-known Czech (originally Czechoslovak) garden and landscape architect, left a significant mark in the renovation of the central spa park in Bardejovské Kúpele and some adjoining public or reserved spaces. The central spa park attracts not only through its composition, but also its dendrological collection of domestic and introduced tree species and atypical paving elements and elements of minor architecture.

▲ Historická fotografia hotela Astória z obdobia okolo roku 1912. Zdroj: Fortepan / Magyar Földrajzi Múzeum / Erdélyi Mór cége

► Jeden z typických "otrubovských" prvkov nechýba ani v Bardejovských Kúpeľoch – polkruhová lavička na múriku

Kanárské ostrovy a jejich přírodní krásy

Kanárské ostrovy nejsou jen krásné slunné pláže plné turistů. Přestože jsou poměrně malé, mají velmi rozmanitou krajinu, zajímavou architekturu a dlouhé pohnuté dějiny. O přírodní i historické památky UNESCO zde opravdu není nouze. Vyhlášeny zde byly čtyři národní parky a řada chráněných rezervací. Více než polovina rostlin je původních a asi třetina jsou endemity, rostoucí jen na Kanárech.

T+F: Romana Michalková

Guančové a trochu historie

Povídání o Kanárských ostrovech musí začít u jejich původních obyvatel nazývaných Guančové. Většina odborníků se shoduje, že přišli z Afriky v prvním nebo druhém století před naším letopočtem. Byli velmi vysocí, světlé pleti, světlých vlasů a modrých očí (tato informace není internetový hoax). Dále se o Guančích dočtete, že byli na úrovni mladší doby kamenné. Žili v malých vesnicích, měli důmyslný systém na sbírání dešťové vody, pěstovali obilí, chovali kozy a ovce. Jeskyně využívali jako obilné sýpky i jako své obydlí (v létě tam bylo chladno a v zimě naopak teplo). Nástroje a všechny své předměty si vyráběli ze dřeva, kostí, kamene či hlíny – prostě geniální, ekologicky soběstačný svět. Přesně to, o čem se dnes hovoří, že by se mělo dělat. Problém nastal, když do jejich světa vtrhli Španělé se svým pokrokem a zbraněmi. Přesto se Guančům podařilo první vpád pomocí kamenů a oštěpů zahnat. Nakonec je však Španělé porazili. Guančové byli vyhlazeni, ale ne zcela. U obyvatel Kanárských ostrovů, zejména u žen, je vysoký podíl genů Guančů.

A kromě toho přežil i jejich „pískací jazyk“, oficiálně zvaný Silbo gomero, který slouží k dorozumívání mezi kopci na ostrově La Gomora. Než abyste šli prudkým svahem dolů a zase nahoru, jednoduše na souseda na protější hoře zapískáte a tím se ho zeptáte, zda neviděl vaši zatoulanou ovci. On se ze svého místa rozhlédne a odpíská odpověď, kde tu ovci na vašem kopci vidí. V roce 2009 bylo toto pískání organizací UNESCO vyhlášeno mistrovským dílem ústního a nehmotného dědictví lidstva. Jak je uvedeno v úvodu, památkami UNESCO se to tu jen hemží.

Guančům bylo vystavěno muzeum na ostrově Tenerife. Uděláno je perfektně. Odejdete s krásným, ale i smutným pocitem.

Hospodaření na ostrovech

Ekologicky šetrné zemědělství Guančů vystřídali kolonisté a jejich plantáže. Jedna výnosná plodina se vždy pěstovala na všech ostrovech a vždy byla po čase zahubena levnější konkurencí někde jinde na světě. Nejdřív to byla cukrová třtina v 16. století, pak vinice, pak konšeliny (to výjimečně není rostlina, ale hmyz, který dává přírodní červené barvivo karmín a chová

se na kaktusech) a nakonec v 19. století přišly banány, které vydržely dodnes. Po všech plantážových hospodářstvích zde zůstala řada teras táhnoucích se po svazích prudkých kopců. Některé stále slouží k pěstování, jiné jsou ponechány ladem.

Ostrovy mají výhodnou polohu pro všechny mořeplavce – dobré i zlé. Po celou historii sem proto také najížděli a škodili piráti. Mimo to zde zastavovaly všechny lodě plující do Ameriky včetně Kolumbovy. Současné nájezdy turistů, které začaly v 70. letech minulého století, jsou považovány za zlatou éru přínosu peněz. Do té doby byly ostrovy celou svou historií chudé.

Přírodní krásy

Kanárské ostrovy leží na 28. rovnoběžce, tudíž patří do subtropického podnebného pásu, ale nelekejte se, počasí je tu velmi příjemné. Celoročně se tu teploty pohybují mezi 20 a 30 °C. Tepleji je na ostrovech blíže k Africe, zatímco čím více jdete na západ, tím je na ostrovech chladněji.

Kanáry vznikly vulkanickou činností a je to na nich vidět na každém kroku. Na vyhlášených plážích je písek sopečného

původu, o pár metrů vedle prudké sopečné útesy padají přímo do moře a jinde sopky kouří nebo rovnou soptí (viz nedávná erupce).

Největší cenností Kanárů jsou zdejší ekosystémy. V rámci těchto malých ostrovů naleznete několik naprosto rozdílných přírodních oblastí. Husté listnaté lesy, řídké borovicové lesy, pláně s písečnými dunami jako na poušti nebo vysokou horu se sněhem na vrcholku. Divoká příroda se střídá s kulturní krajinou. Původní pralesy, hluboké kaňony a vysoké hory se střídají s kopcovitou krajinou se sladkovodními nádržemi, drobnými pestrobarevnými domečky a svahy upravenými do teras.

Zdejší sopečné kopce jsou opravdu prudké. Pokud do nich vyrazíte autem, počítejte s tím, že budete mít stále nohu na doraz a plynů a neustále točit volantem, nebo že pro změnu budete mít stále nohu na brzdě a rovněž stále točit volantem.

Kanáry tvoří sedm hlavních ostrovů a ještě několik dalších mrňousů. Tenerife je největší a nejzelenější a pyšní se nejvyšší horou Kanárů a zároveň Španělska. Jmenuje se Pico del Teide, měří 3 717 m a je vidět z dálky (na ní jsem nebyla, tam jdou všichni turisté). Gran Canaria leží uprostřed ostrovů a honosí

▲ Vesnice v údolí hor obklopená terasami vybudovanými plantážníky

►▲ Barevné kanárské domečky
► Původní vavřínový prales

se hlavním a největším městem všech ostrovů – Las Palmas de Gran Canaria. Je to i důležitý přístav a patří mezi deset největších měst Španělska. Jih Tenerife i Gran Canaria je suchý a vyprahlejší, ale je věhlasný svými plážemi. Sever je vlhčí, studenější a zelenější. Fuerteventura je nejstarší ostrov, na kterém je teplo, poušť a nejdelší pobřeží. Jeho větrné pláže milují surfaři. La Palma a La Gomera jsou chladnější, hornatější a rostou zde vavřínové pralesy. El Hierro je nejmladší a nejmenší.

Vegetace

Pominu banánové plantáže, i když musím říci, že čerstvý banán chutná úplně jinak než ten ze supermarketu. A také se musím přiznat, že jsem netušila, kolik druhů banánů existuje.

Nejvíce se o domácí i introdukované vegetaci dovíte v botanické zahradě na ostrově Gran Canaria a pak když vyrazíte do původních zachovaných lesů (kde ale bohužel chybí popisky).

Palmy a agáve potkáte hojně ve městě i v přírodě, stejně tak jako dracény. Snad každý ostrov se pyšní

svým nejstarším stromem – vždy je to dracéna (*Dracaena draco*). Tak například na Tenerife se jmenuje Drago Milenario a její stáří se odhaduje na 800 až 1 000 let. Za některou starou dracénou se musíte vypravit dolů z kopce, do vyprahlé krajiny, abyste pak za velkého vedra šli zase nahoru. Jiná je důstojně obestavěná domem, že ji skoro ani nevidíte i když stojíte před ní. Jindy na ni hledíte do dále z balkonu. (Oceňuji své kamarádky nedendroložky, které se mnou věrně vyhledávaly a plahočily se ke každému „old dragon tree“).

Z vegetace mě nejvíce nadchly původní vavřínové lesy (*Laurisilva*). Opět je to UNESCO. Najdete je jen na pár místech světa, nejvíce na Madeiře a pak na Kanárech (Tenerife, La Gomora, La Palma a Gran Canaria) a ještě v malých plochách na Azorech. Jedná se o prales, který se vyskytuje v subtropických oblastech na svazích hor a je neustále vlhký. Každý den zde dochází k horizontálním srážkám formou mlhy. Roste zde vavřín kanárský a azorský (*Laurus novocanariensis*, *Laurus azorica*), obaleň páchnoucí (*Ocotea foetens*), cesmína kanárská (*Ilex cana-*

Ing. Romana Michalková, Ph.D.

Absolventka MZLU v Lednici na Moravě, obor zahradní a krajinářská architektura a postgraduálního studia na ČVUT, obor aplikovaná a krajinářská ekologie. Autorizovaná krajinářská architektka, vyučuje na FA ČVUT.

Původní lesy z *Pinus canariensis* na Gran Canarii

riensis), vřesovec stromovitý (*Erica arborea*), avokádo (*Persea indica*), jochovec stromovitý (*Clethra arborea*) a plno kapradin, různých mechů a lišejníků po kmenech i větvích.

Na sušších stanovištích hor (Tenerife, La Palma a Gran Canaria) se nacházejí zbytky dalších původních lesů, které jsou z borovice (*Pinus canariensis*) a mají úplně jiný charakter – jsou vzdušnější a vyšší. Dokonce jsou nejvyšším stromem na Kanárech. Jehlice mají dlouhé až 20–30 cm a jsou ve svazečku po třech. Jedná se o subtropickou dřevinu, která nesnese nízké teploty, ale v teplých podmínkách je to nejodolnější borovice, která navíc dokáže růst v extrémně proměnlivém srážkovém prostředí. Pomocí dlouhých jehlic kondenzuje vlhkost, kterou přináší vítr od Atlantiku. Kapičky vody klesají k zemi a vsáknou se do půdy. Tím se zvyšuje vlhkost pod stromy, i když neprší.

Ve městech mě zaujala uliční stromořadí z *Delonix regia*. Stromy vytvářely krásné deštníkovité koruny, pod kterými se příjemně procházelo za teplého počasí.

Architektura

Místní domečky připomínají bílé či barevné kostičky rozeté v krajině nebo uspořádané do úzkých uliček ve městě. Bohatší města se navíc chlubí ozdobenými, krásně vyřezávanými dřevěnými balkóny a pestrobarevnou výzdobou tvořenou keramickými mozaikami.

A nakonec trochu o názvosloví

Při pojmenovávání měst a vesnic nebyli Španělé zrovna moc nápadití. Na každém ostrově se to hemží výrazy Cruz, Santa a Palma. Většinou jsou to složeniny, ve kterých je alespoň jedno, případně dvě z těchto slov. A úplně stejná jména se opakují skoro na všech ostrovech, takže když si dáte do navigace název místa, kam jedete, zkontrolujte čas příjezdu. Pokud to trvá více hodin, posílá vás navigace na vedlejší ostrov (například Santa Cruz, Puerto de la Cruz, Las Palmas de Grand Canaria, Santa Cruz de la Palma).

Canary Islands and their natural wonders

Guanches, the indigenous people of the islands, pursued environmentally-friendly and sustainable agriculture. Then the colonists came and created plantations, monocultures that always financially collapsed after some time. The islands are volcanic and feature highly diverse ecosystems within a small area. The most valuable ones are the remnants of the native laurel forests (UNESCO monument) and woods of the Canary pine (*Pinus canariensis*). The wonders of the island also include thousand-year-old dragon trees (*Dracaena draco*).

Tree Rescue Competition
– závody v záchraně zraněného

Anna Gregořicová – mistryně ČR ve stromolezení 2022

Anna Gregořicová, které snad nikdo neřekne jinak než Anička. Studentka arboristiky, která se po roční lezecké praxi zvládla zúčastnit letošního českého, slovenského, evropského i světového mistrovství a jako bonus si stříhla českou Tree Rescue Competition. Za Aničkou jsem se vydal do Brna a u kávy a limonády jsme si o jejím životě povídali bezmála tři hodiny. Tak jako jsem v minulém čísle popsal Jiřího Vodu jedním slovem jako rozvážného, Aničku bych popsal jako půvabnou, a rozhodně tím nemyslím pouze vzhled.

T: Michal Braunč F: Ondřej Vitko

Tak Aničko, obligátní úvodní otázka. Kolik je ti let?
22 let.

Proč arboristika?

To byla vlastně náhoda. Vystudovala jsem Střední zemědělskou školu v Opavě, obor přírodovědné lyceum. To, že existuje arboristická profese, jsem netušila do doby, než jsme s mamkou začaly hledat, kam po střední dál. Narazily jsme na obor arboristika na Mendelově univerzitě a její studijní náplň mě zaujala. Přihlásila jsem se a chytlo mě to.

Takže cesta k arboristice přes lásku k přírodě?

To rozhodně. Bohužel jsem alergická na zvířecí srst, což mě dost diskvalifikuje z péče o zvířata. Pro mě je tedy spíš flora než fauna.

Kdy můžeme gratulovat ke složení závěrečných zkoušek?

Začátkem letošního roku jsem se rozhodla si přípravu na závěrečky a bakalářku o rok prodloužit. V životě se mi přihodila série rychlých a podstatných změn, a já si potřebovala srovnat život trochu jinak. Ukončení pětiletého vztahu, změna zaměstnání, bydlení, závody, na jeden rok toho bylo ažaž. Takže čas gratulace bude až napřesrok. Doufám.

Při škole tedy ještě pracuješ, předpokládám jako arboristka.

Ano. Začínala jsem jako groundman se vším všudy včetně štěpkování, úklidu a podobně. Pak jsem se dostala k výchovným řezům a na malé stromy. A vlastně až měsíc před českými závody jsem se dostala na velké stromy a pořádně se rozlezla, což bylo dost znát.

To tedy bylo! Rozhodně jsem nebyl sám, komu po zjištění, jak krátce lezeš, a po zhlédnutí tvé-

ho výkonu na MČR ve stromolezení, poklesla brada údivem. To musíš mít alespoň nějakou sportovní průpravu, jinak to není možné.

Já byla vždycky tak trochu klukanda, co se domů vracela s odřenými koleny nebo se zlomenou rukou. Módu ani malování jsem nikdy moc neřešila, spíš jsem sportovala, i když žádnému sportu jsem se nevěnovala jinak než na amatérské úrovni. Mám asi vlohy po mamce, ta byla všestranná sportovkyně. Každopádně nikdy v životě jsem nebyla tak ve formě, jako jsem teď.

Má otázka kladená každému arboristovi – jaký je tvůj vztah k pinoze – ne/příteli arboristy?

Ze začátku jsem s ní řezala hodně, a jak jsem na tu námahu nebyla zvyklá, tak jsem si trochu zničila karpály. Dneska už si ji nechávám poslat, ale spíš výjimečně, raději to dolezu, pokud to jde. Každopádně mít dobrou pinohu ve výbavě se vyplatí. Podle mě jsou situace, kdy tě to bez ní nutí udělat hlubší řez, než je nutné, a to je dost škoda. Samozřejmě záleží na schopnostech lezce.

Výbavu máš, tedy soudě podle toho, co jsem na tobě viděl na závodech, skvělou. Co jsi si koupila jako první věc?

Tak já měla něco našetřené, něco jsem si vydělala při škole, a hlavně jsem se hned na začátku rozhodla, že nebudu kupovat nějaké kompromisy, které by mi pak neseděly, takže do výbavy jsem investovala hodně. Vzhledem k tomu, že nemám auto, a do práce jezdím šalinou obložená jak vánoční stromček, tak první drahou věc, kterou jsem si koupila, byl batoh s vnitřní organizací, kde máš všechno po ruce. Ale nejlepší investice byla asi přilba, z té mám

Michal Braunč

Arborista se 14letou praxí. Držitel certifikátu ETW a národní kvalifikace „Samostatný technik arborista“. Člen výkonné rady SPOD SZKT. Věčný student a obdivovatel fyziologie dřevin.

▼ Finále Mistrovství České republiky ve stromolezení

Slovníček

Groundman – pozemní pracovník

Pinoha – pilka na tyči, často i teleskopická

Akuška – akumulátorová motorová pila

▲ Mistrovství České republiky ve stromolezení v Arboretu Nový Dvůr

radost doted'. Nejnovější přírůstek do výbavy je akuška, z té jsem nadšená.

Vadí ti něco v našem oboru, chtěla bys něco změnit?

Vadí. Třeba nedostatek péče o nové výsadby. Pro svoji bakalářku monitoruji výsadby nových stromořadí a povýsadbovou péči o ně. Výsledky opravdu nevypadají dobře, takže mě trochu iritují akce typu „vysadíme miliony stromů“, když vím, že většina z nich nepřežije patnáct let. Sázet méně a investovat do jednotlivých stromů více. Odborníci to vědí, ale politický a laicky společenský tlak to valí pořád dál.

Také si všímám tendence mnohdy i zkušených arboristů ulehčit si práci třeba v případech, kdy je to špatně naceněné, tlačí je čas, a prostě to odfláknou. Možná jsem jen na začátku trochu naivní, ale myslím si, že arboristika je spíš něco jako práce ve zdravotnictví, víc povolání a služba než job, člověk

by se k ní měl cítit povolán a jeho motivací má být něco víc než jen pěkné peníze.

Vadí mi i nadhodnocování certifikací nad vysokoškolské vzdělání. Přijde mi to postavené na hlavu.

Co ti udělá radost, a co tě dokáže rozčítit?

Rozčilovat já se moc neumím, já vždycky každou hádku prohaju. Spíš než rozčilená bývám smutná, a to když se setkám s neupřímností a přetvářkou. A radost mi bezpečně udělá, když se odpojím od sociálních sítí a vyjdu si do hor. Nebo když dostanu kytku natrhanou z louky.

Je z tebe závodník. Jsí soutěživá?

To vůbec ne. Jsem sice sportovní typ, ale nikdy jsem se nesnažila vyhrávat v závodech, a taky jsem nikdy nevyhrávala. Mě to prostě jen baví dělat. To, že jsem šla na MČR ve stromolezení, bylo taky spíš jen kvůli chuti zkusit si tu profesi sportovně. Kromě toho Stěbořice jsou kousek od mého domova, to hrálo v mém rozhodování taky podstatnou roli.

Takže mi věř, že vítězství překvapilo mě samotnou víc než vás.

Měla jsi trému?

No to si piš. Ale moje obrana proti trémě a nervozitě je smích, takže to, jak mě chválili, že zvládám soutěžit a rozdávat úsměvy zároveň, to byla jen snaha nepropadnout panice. Naštěstí jsem tam měla podporu rodiny i spolužáků, takže to bylo prima.

Po velmi krátké praxi účast na Mistrovství České republiky ve stromolezení, pak v rychlém sledu účast na mistrovství evropském a světovém, vše v jednom roce. To je bez debat unikátní záležitost a pochybuji, že má srovnání i ve světovém měřítku. Máš tedy jedinečnou možnost tato klání poměřit. Troufla by sis na to?

To je opravdu těžké. A hlavně úplně subjektivní. Všechny závody byly profi. Evropa i světák byly samozřejmě o skvělých lezcích evropského a světového formátu, bylo toho víc k vidění. Přesto si trůfám tvrdit, že nejlépe nachystané závody byly ty naše, volbou místa, volbou stromů a jejich přípravy, organizací i přátelskou atmosférou. Na světáku se mi volba stromů a příprava stano- višť líbila více než na Evropě, super bylo i to, že

závodníci ze stejné země byly zařazeni do stejné skupiny. Evropa zase měla lepší společenské zázemí a rozhodně lepší občerstvení. Ale hlavně Evropa mi moc nevyšla a světák ano. Konečně se mi povedlo dostat při záchraně figurínu na zem, to byl super pocit.

Být dvanáctá z třiceti čtyř závodnic světové úrovně je brilantní výkon.

Já se celkové výsledky dozvěděla až na trajektu, a to víš, radost byla ohromná.

Jaké jsou tvé plány do budoucna?

Zrovna tento rok mi ukázal, že nějaké plánování nijak extra nefunguje. Nic moc z toho, co bych plánovala, se letos nestalo, přestože se toho stalo hodně. Takže se teď víc snažím naslouchat sama sobě a řídit se spíš citem. Ráda bych vždy věděla, co opravdu v životě chci já. Zní to možná banálně, ale myslím, že je to důležité. Samozřejmě chci dodělat školu, snad i vyjet na nějaký Erasmus. Chci se věnovat arboristice, ale nezbláznit se z toho byznysu a nevyhořet, jak to občas vidím. Jsem zvyklá pracovat venku, baví mě to. Práce v kanceláři a administrativa je trochu noční můra. No a ráda bych jednou žila ve svém někde stranou města, věnovala se permakultuře, hrabala se v hlíně a byla soběstačná.

Interview with Anna Gerořicová

Interview with Anna Gregořicová, the winner of Czech Tree Climbing Championship 2022.

HAUPTOVY
TRVALKY
-2022-

TRVALKY Z ÚSTÍ NAD ORLICÍ

ŠKOLKY
Haupt

TEL.: 607 966 388 • INFO@SKOLKYUO.CZ • WWW.SKOLKYUO.CZ

Společnost pro zahradní
a krajinářskou tvorbu

Hledáte ideální dárek?

**Dárkový
poukaz na roční
předplatné časopisu
Zahrada Park Krajina**

**724 Kč
vč. DPH**

Dárkové předplatné objednávejte v kanceláři
SZKT na adrese kancelar@szkt.cz

V objednávce uveďte prosím vaše fakturační
údaje a kontaktní údaje a adresu obdarovaného.
Dárkový poukaz spolu s dalšími informacemi
obdržíte mailem.

Zakoupením tohoto předplatného podporujete činnost
Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s.

Zahrada roku 2022

Soutěž Zahrada roku, pořádaná Svazem zakládání a údržby zeleně, není žádnou novinkou. V polovině září jsem vyrazila jako porotce na třídní hodnotící maraton 17 zahrad téměř po celé republice. V hlavě mi zněla slova pana profesora Otruby: „Nejlepší zahrady jsou ty, které vytvářejí obrazy pravdy.“ A tak jsme se spolu s dalšími členy poroty, tedy Radkou Fingerovou, Danem Matějkou, Petrem Mičolou a Jaroslavem Pešíčkou a za doprovodu ředitelky SZÚZ Jany Šimečkové, vydali tu pravdu hledat.

T+F: Jitka Vágnerová

Zahrada roku navazuje svou historií na Soutěž o nejlépe realizované sadovnické dílo. Základní kameny hodnocení soutěže položil ještě profesor Machovec, nebude tedy od věci nahlédnout, co vlastně porota posuzuje.

Hodnocení je rozděleno do šesti kritérií.

① Kompozice

Prvním kritériem je kompozice, lépe řečeno myšlenka – duch díla. Dovolím si vypůjčit text z materiálů připravených pro porotce: „*Když člověk vejde do prostoru zahrady, cosi ho osloví, něco na něj dýchne čímsi jen těžce hmatatelným, postřehnutelným, definovatelným. Něčím, co není hmotou (i když je to hmotou způsobeno), a přesto je jemně existující. To něco šeptá ani ne do ucha, ale přímo do duše, že tady se rozprostírá harmonie, krásno a cosi, co lahodí lidskému vnímání... Vzácné chvění. Jak hladce myslí kloužou kompozice a jak vyváženy jsou všechny váhy. (Petr Mičola).*“ Za mě kritérium, které nakonec rozhodovalo o postupu do finále. Byly zahrady, které nás doslova pohltily svým vlastním světem. U té vítězné třeba vůbec nevím, jak vypadal dům. Z některých zahrad jsem byla lehce v rozpacích, našla se i zahrada, z níž jsem dodnes smutná...

② Funkčnost

Funkčnost zahrady – opravdu velmi důležité. Protože zahrada není jen pěkný obrázek či pomník architekta a realizátora, zahrada musí fungovat. Poměrně snadno poznáte, jak si projektant a realizátor s majiteli sedl, jak se majitelům v zahradě žije. Byly zahrady, kde jsme se potkali s realizátory, majiteli i projektanty, kteří na první pohled tvořili spokojený tým, zahrady, kde si děti radostně hrály, kde majitelé trávili dovolenou raději než v zahraničí. Zahrady, které dělaly své obyvatele šťastnými. Ten lidský přesah zahrad, ta radost, kterou zahrada vnáší do života, že nabízí svým lidem to, co po ní chtěli a často mnohem víc.

③ Použití rostlin

Třetím kritériem je použití rostlin. Rostliny totiž nejsou dekorace. Na některých zahradách pokulhávalo vhodné použití všech

kategorií rostlin, tedy kosterních, doplňkových i výplňových. Občas tvořily kostru krátkověké choulolistivé rostliny, sem tam byl nějaký taxon mimo kontext, někdy nebyl úplně respektován charakter místa (přírodní, historický).

④ Kvalita provedení

Kvalita provedené práce byla ve většině děl nadprůměrná, i když se mnohde našly překvapivě nedoladěné detaily. O postupu mezi finalisty tak mohou rozhodovat i nuance špatně zařízlých prken, odhalené nopové fólie či utopených stromů.

⑤ Péče

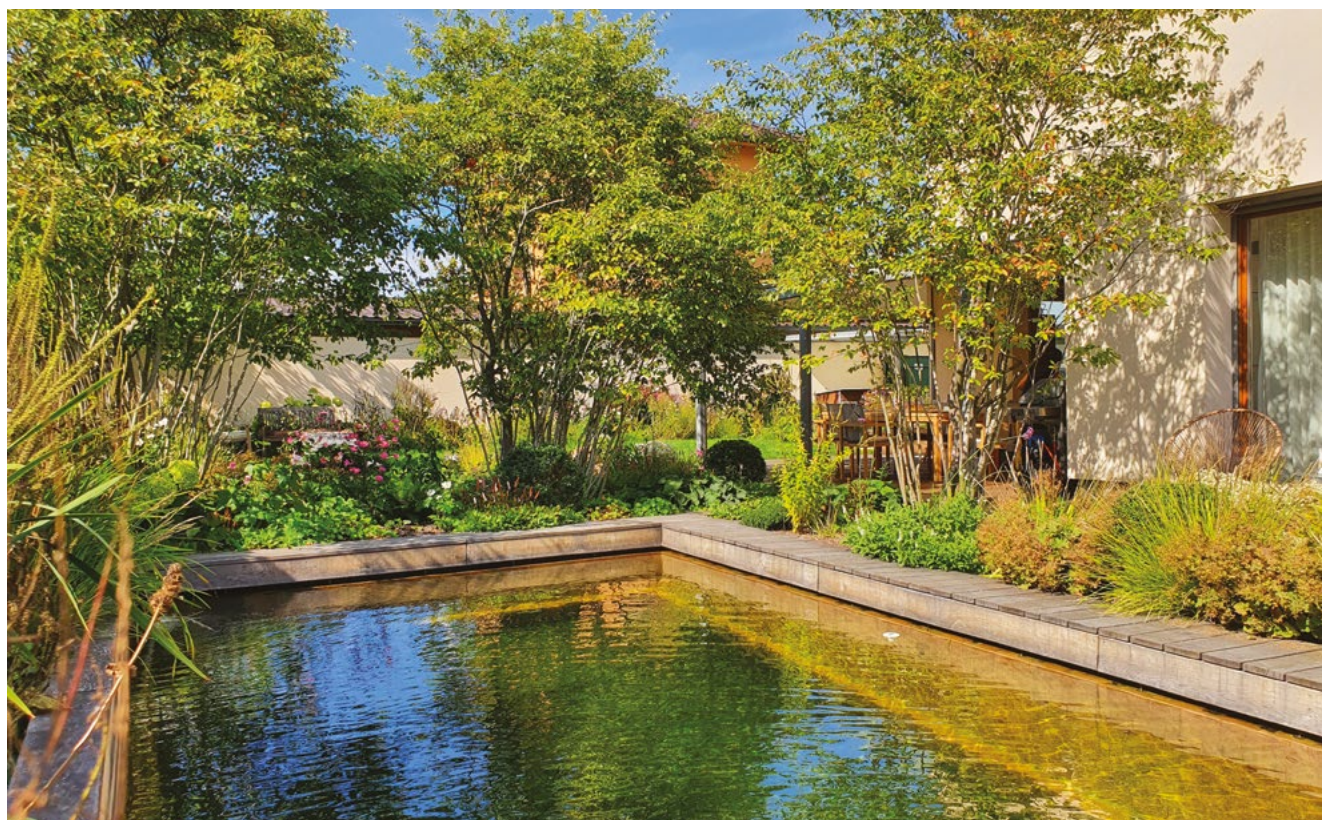
Péče o provedené dílo byla překvapivě často realizována nadšenými majiteli zahrad. To pak lze přimhouřit oči i nad ne úplně stoprocentním výsledkem.

⑥ Šetrnost

Posledním kritériem byla šetrnost k životnímu prostředí, která se ukazovala v různých podobách. Osobně velice oceňuji zahrady, při jejichž realizaci nebyly použity totální herbicidy a vůbec kvalitní práci s půdou, domácími druhy rostlin, naopak překvapilo mě použití potenciálně invazních druhů v těsném sousedství s volnou krajinou.

Porotce si každou zahradu podle těchto kritérií oboduje. Jenže při široké škále špičkových zahrad, které byly mnohdy vzájemně těžko porovnatelné, není tento čistě bodovací systém zcela vyhovující. Proto letos porota přistoupila k drobné úpravě a bodovým hodnocením vybrala šest finalistů. Z nich pak, v tajném hlasování, každý porotce určil první až šesté místo, z průměru pak mělo být určeno konečné pořadí. Jaké bylo překvapení, když rozdíl mezi 2. a 3. a zároveň 4. a 5. místem byl neskutečně těsný! Tak jsme nakonec udělili dvě stříbrné a dvě bronzové medaile. Jednu medaili má totiž vždy zahrada rozsáhlá, nákladná, ne zcela běžná. Druhou medaili mají zahrady rodinné, u běžných domů, nevelkých pozemků. Zahrady, které mohou být inspirací pro širokou veřejnost. Dávají vědět, že opravdu krásnou zahradu lze vytvořit na jakémkoliv místě. Možná časem, při větším počtu zahrad, může dojít i k zavedení kategorií zahrad, kdo ví.

A teď konečně k zahradám samotným. **Zlatou medaili** si zaslouženě odnáší zahrada v Českých Budějovicích. Na nevelký pozemek u obyčejného domu se Janě a Václavovi Mudrovým podařilo integrovat množství prvků – od pěstebních záhonů přes saunu s koupacím biotopem a bohaté květinové výsadby až po dokonalý sušák na prádlo. To vše při poctivém řemesle, bez herbicidů, bez berliček, s důrazem na každý detail. Do toho všeho poletují motýli a spokojeně se vyhřívá velký pes.

SOUTĚŽ

Zahrádka nad Roklí v Be-
nešově pro nás byla velkým
překvapením. Úzký pozemek
v řadové zástavbě. Opravdu
smutný urbanistický i archi-
tektický počin. Takové
zadání by mnohý architekt
odmítl. Ing. Vít Dvořák se s tím
ale popasoval skvěle a spolu
s realizační firmou Jaromí-
ra Nigrína a dalšími kolegy
vytvořili doslova zjevení v této
lokalitě – živou rodinnou
zahradu, kde si každý najde
své místo. Zahradu, která žije,
zahradu, která baví. Zaslouže-
ná **stříbrná medaile**.

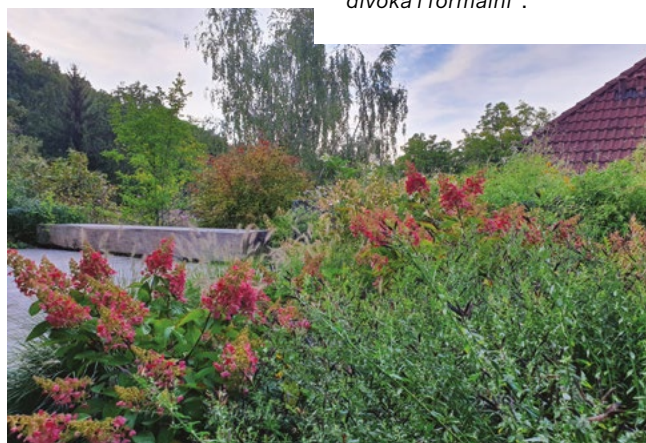

**Ing. Jitka
Vágnerová**

Autorizovaná krajinař-
ská architektka, ab-
solvantka Zahradnické
fakulty MZLU v Brně.
Pod hlavičkou Atelieru
V8 se zaměřuje na
kompletní projekty pro
veřejný sektor. Zároveň
se snaží přibližovat
odborná témata široké
veřejnosti. Členka
redakční rady tohoto
časopisu.

Druhým **stříbrem** se pyšní zahrada dua Tereza Kvítková – Vít Beran. Za realizaci si druhou medaili vystaví opět Jaromír Nigrin. Zahrada na pražském Veleslavíně se nachází na nádherném místě. Podvečer strávený mezi nazlátlými klasy trav, bohatými květy mnoha druhů trvalek i keřů, a především výjimečnost místa pod skalní stěnou – jako byste ani nebyli v Praze. Opravdu rozsáhlá zahrada, která „*dokáže být střízlivá, současná, tak trochu divoká i formální*“.

O **bronzovou příčku** se tentokrát dělí známá jména. Zahradu ve Staré Lípě u České Lípy z atelieru Flera jste mohli zahlédnout i v televizním pořadu. Dokonale splňuje požadavky svých majitelů a skvěle souzní s domem. Osobně oceňuji začlenění dočasných herních prvků do organismu zahrady tak, že umožňují rodičům dohled, zároveň neruší kompozici a až nebudou třeba, jednoduše zmizí a zahrada bude žít dál. Skvělou realizační práci zde odvedly DIKÉ ZAHRADY s. r. o.

Rozsáhlá zahrada v krajině bývá oříškem sama o sobě. Pokud je k ní navíc tak výrazný dům, jako v Herolticích, chce to opravdu citlivý přístup. „*Nenarušit krajinu, spíš s ní srůst a navázat na ni...*“ To bylo cílem atelieru Partero. A tak krajina v podobě mezí a květnatých luk pomalu stéká téměř až k domu, kde jí jde v ústrety zcela současná zahradní kompozice s trvalkovými záhony ve šterku, vícekmény a perfektním trávničkem.

Zahrada Mladcová,
Anima Horti s. r. o.

Další zajímavé zahrady

Každá ze soutěžních zahrad však byla něčím výjimečná. Na severu Moravy v Horních Bludovicích jsme potkali voňavou prosluněnou zahradu plnou motýlů, ve Lhotě zas voněly staré borovice. Ve Zlíně jsme se na chvíli ocitli ve skalnatém kusu Norska a v pražských Střešovicích se lehce dotkli prvorepublikové zahrady. Ochutnali jsme sladké hrozny na maličké zahradě se zajímavými detaily v Brně–Maloměřicích, kdežto bohatou úrodu hub v Prostřední Lhotě jsme radši nechali na místě. Učesané elegantní zahradě v Roztokách neublížil ani déšť, stejně tak barevné a divoké v Jistebku.

Tři dny strávené přemýšlením a povídáním o zahradách. Pozorováním detailů i pouhým vnímáním genia loci. A nakonec stejně dojdete na začátek. Vynecháte všechna klišé a berličky a vrátíte se zpět k poctivému řemeslu, hluboké znalosti, porozumění a spolupráci. Spolupráci mezi projektantem, realizátorem a klientem. Z té vzájemné, vysoce odborné, ale i lidsky blízké spolupráce pak mohou vznikat pravdivé zahrady.

Garden of the Year 2022

The best gardens are those that reflect an image of truth. This was also apparent in this year's Garden of the Year competition. The jury had 17 design projects to choose from. The assessment focused on the composition of each garden, their functions, use of plants, general quality of work, maintenance, and environmental aspects. However, genius loci played the most important role. The winning project is a garden with a natural bathing lake in České Budějovice, which won two silver and two bronze medals. The overall quality of all the entered projects was very high.

► Zahrada v Horních Bludovicích, Lampart & Mec

LÁZNĚ

Každý lázeňský prostor by měl mít svoje „image“, měl by být zajímavý. Měl by však přitom ctít daný krajinný ráz, architekturu a urbanistickou skladbu.

Měl by mít také odlišná a originální zákoutí, zahrady. Měl by být i poučný a spolupůsobit v léčebném procesu. A to v oblasti balneologické i jako prvek vytvářející vnitřní pohodu. To je ostatně jeden z nejdůležitějších významů uspořádání zahrady a krajiny vůbec.

Ivar Otruba: Zahradně architektonická tvorba.
Význačné zahradní a parkové celky. MZLU Brno, 2000

Rozhovor se Zdeňkou Hort

Existuje mnoho vědeckých studií, které dokazují, jak je příměstská a městská zeleň důležitá pro snížení stresu, depresí, úzkostí a smutku. Městské zelené plochy umožňují lidem setkávat se, upevňovat mezilidské vztahy a snižovat pocit osamělosti. Díky nim můžeme být v kontaktu s přírodou, vnímat její přirozené projevy a cyklické změny. Prožívat okamžiky “tady a teď”, moderně řečeno aplikovat “mindfulness v praxi”.

T: Kateřina Čadková, Zdeňka Horth F: archiv Zdeňky Horth

Patříš k psychologům, kteří zastávají názor, že změnu k lepšímu často iniciuje změna životního stylu. Jak vlastně pracuješ s člověkem, který k tobě přijde úplně poprvé?

Začnu od konce. Když ke mně přijde někdo poprvé, ptám se ho na to, s čím přichází, na co by se chtěl podívat a v úvodním setkání se taky ptám na to, jak žije, jaký styl života zastává a jak moc je to s ním v souladu. Z toho si dělám obrázek o tom, jaké kroky můžeme hledat v rámci případných „preventivních opatření“, protože když upravíme naše okolní podmínky, projeví se to v našem fungování a prožívání. A současně když někdo nedokáže dodržet třeba to, že bude pravidelně chodit na chvíli ven, jak potom můžeme pracovat na jeho osobnostní změně, která je o poznání komplikovanější a pracnější?

V období lockdownu jsi vedla skupinové online terapie s vysokoškolskými studenty. S jakými problémy se nejčastěji potýkali?

S lockdowny se nám začaly dramaticky navyšovat počty klientů. Hledali jsme cestu, jak je podpořit a současně být efektivní. Navíc bylo zjevné, že jejich témata jsou mnohdy společná. Tak jsme vymysleli Let's talk – online podpůrnou skupinu pro studenty, kde jsme se setkávali jednou za dva týdny u virtuální kávy a bavili jsme se... Nejdřív o covidu a obavách z něj, o tom, jak se co nejlépe ochránit,

ale taky jak neohrozit okolí třeba tím, že pojedou na víkend nebo Vánoce domů. Postupem času k tomu přibyla témata, jak být s druhými v kontaktu, jak někoho potkat, jak jít na rande, jak se online seznámit v nové práci, jak se doma nezbláznit apod.

Co jim pomáhalo zvládnout covidové období?

Je těžké vypíchnout jednu věc, ale obecně pomáhalo udržovat kontakt s druhými, mít své cíle, držet je, sebeřídit se v jejich naplňování a dodržovat stejný denní rytmus jako před uzávěrami. To znamená vstát ráno z postele, převléct se z pyžama, sednout si ke stolu a začít fungovat. Nedám dopustit na důsledné oddělování pracovního a mimopracovního prostoru. Třeba tím, že se jdu po skončení školy projít a po návratu už jsem “doma” nebo “v práci”. Uzavírat a přepínat mezi kontexty, to je něco, co se budeme muset obecně naučit v digitálním světě, abychom zůstali duševně zdraví. Krátká procházka denně funguje jako nejlepší antidepressivum. Někteří studenti se taky začali více zajímat o prostředí, ve kterém byli nuceni trávit více času, začali třeba pečovat o pokojové květiny a chodit častěji ven, což je bezvadné, protože přítomnost pokojových květin zvyšuje produktivitu a snižuje stres. Podle jedné studie květiny v počítačové místnosti dokonce snižují krevní tlak.

Můžeš obecně zhodnotit současné psychické rozpoložení ve společnosti? Zaznamenala jsi vyšší nárůst nových klientů než před rokem 2019?

Řekla bych, že každý, kdo pracuje v našem oboru, zaznamenal nárůst klientů. Bohužel. Například výzkum institutu Cerge odhalil, že počet lidí s duševními obtížemi vzrostl v covidově době zhruba o dvojnásobek. V první vlně se potýkalo se středními nebo vyššími projevy deprese či úzkosti 36 procent vysokoškoláků. Přepočteno na celkovou populaci to znamená, že každý třetí člověk prožíval nějaké psychické obtíže. Samozřejmě řada z nich se vyřešila po ukončení opatření, některé následky ale zůstávají dodnes v podobě chronických obtíží, problémů s návykovými látkami, problémů ve vztazích apod. U studentů bych ještě přidala potíže s navazováním staro-nových vztahů.

Je možné odolat současným tlakům ve společnosti, zůstat pozitivní navzdory negativním zprávám? Jaká je prevence?

To je dobrá otázka. Už jsme se toho trochu dotkli před chvílí, ale tady bych navíc ještě zdůraznila potřebu si vědomě volit, jakým tématům se vystavuji a jak často. Média se z psychologického pohledu projevovala docela toxicky. Chyběly mi v nich dostatečné informace o tom, jak podpořit a pečovat o duševní i fyzické zdraví. Za mě bych doporučila vědomě si vybírat to, čemu věnuji pozornost a co mě posiluje, a vyhýbat se tomu, co mě oslabuje. Potkávat se s lidmi, kteří mě nabíjejí, a zaměřovat se na to, co mi dělá radost.

Jakou roli v tom podle tebe hrají technologie, které mají lidi spojoval, ale ve skutečnosti se často děje pravý opak?

Pokud technologie používáme vědomě, můžou být pro nás užitečné. Je to takový ten dobrý sluha. Jako problematické vnímám nekontrolované dlení na sociálních sítích, pustím si "jen jedno" video k obědu a už jsem polapená na hodiny... Děláme to leckdy automaticky, chvíli se nudíme a už saháme po mobilu, abychom zjistili, co se děje na síti. Sociální sítě neumí snižovat stres nebo depresi, k tomu nám výborně pomáhá jít ven a třeba si zacvičit nebo přesadit květiny.

Zahradničení je výborná forma terapie. Člověk je v úzkém kontaktu s přírodou, vnímá její proměny i cyklické, opakující se změny, které přirozeně vedou k určitým rutinním návykům...

To rozhodně. Když mám zahradu, musím se o ni starat. Pravidelně mě to nutí chodit ven, prohodit pár slov se sousedy a fyzicky pracovat. Pravidelnost vede k dennímu režimu, což je protektivní faktor, chrání nás před mnoha duševními obtížemi.

mi. Sociální interakce čili vztahy s druhými je něco, co se z dnešního života vytrácí. Přitom uspokojivé vztahy s druhými představují jednu z našich základních potřeb. Fyzická činnost či habituální pohybová aktivita zase pomáhají snižovat stres a posilovat naši odolnost. A konečně změny v přírodě názorně ukazují, že všechno je pomíjivé, a když například prožívám obtížné období, může mi to pomoci vidět, že to jednou skončí. Takže zahradničení je takový multivitamín...

V psychologii existuje specializovaný obor, který zkoumá vliv prostředí na náš duševní stav. Můžeš představit v obecné rovině výsledky studií v oblasti vlivu zeleně na psychiku člověka?

Bavíme se o environmentální psychologii. Zabývá se třeba tím, proč jsou zahrady od nepaměti součástí různých zdravotnických nebo sociálních zařízení, kde pomáhají pacientům cítit se lépe a rychleji se uzdravovat. Už jen pohled do zeleně snižuje stres a zlepšuje náš well-being. Sociální zahradničení se taky používá jako součást terapie závislostí. Podle environmentálních psychologů výhledy na rostliny a stromy na pooperačních odděleních zlepšují náladu pacientů, snižují použití analgetik, pooperační komplikace a délku pobytu v nemocnici. A obráceně, když se onkologičtí pacienti dívají na betonové plochy, vzbuzuje to u nich častěji negativní reakce.

Zmínila jsi, že rostliny v počítačové místnosti mohou snížit lidem krevní tlak. Jaké jsou další vědecky dokázané účinky zeleně na zdraví člověka?

Je jich hodně. Některé studie říkají, že pozorování rostlin dokáže měnit EEG protokoly. Kromě tlaku snižují také stres, strach, vztek, smutek, tepovou frekvenci a svalové napětí. Objevují se i zajímavé výsledky zkoumání dopadů denního světla na naše duševní zdraví. Podle nich pravidelné několikaminutové vystavování se dennímu světlu kolem východu slunce nastartuje produkci kortizolové vlny, která je zodpovědná za naši aktivitu a kterou po 12–14 hodinách vystřídá melatonin. Snadněji se po ránu nastartujeme a dlouhodobě to zlepšuje naši sebeorganizaci a reguluje náladu. Když cítíme, že na nás podzimní deštivé počasí dopadá, může nám paradoxně pomoci jít ven. Naopak procházky při západu slunce zase signalizují našim vnitřním cirkadiánním hodinám, že je konec dne, začíná se vylučovat hormon melatonin, nazývaný také hormon spánku, který přináší zklidnění a podporuje lepší usínání. Pozorování východů a západů slunce tak přináší kromě romantických a estetických prožitků i pozitivní zdravotní dopady.

PhDr. Zdeňka Hort, Ph.D.

Od roku 2018 působí na ICV MENDELU v Poradenském a profesním centru, kde poskytuje kariérové poradenství, koučování a psychologické poradenství studentům i zaměstnancům univerzity. Lektoruje také různé sebezorgovací kurzy na půdě univerzity i mimo ni. V roce 2022 získala s kolegyní Bárou Šimovou cenu rektora za významný příspěvek k rozvoji občanské společnosti. Má vlastní psychologickou praxi v centru Brna.

Interview with Zdeňka Hort

An interview with psychologist, lecturer and coach Zdeňka Hort about the importance of greenery to people's mental health. According to recent scientific studies, urban and suburban greenery is essential for stress reduction, elimination of depression, anxiety and sadness. Urban green areas allow people to meet, strengthen interpersonal relationships and reduce the feeling of loneliness. Thanks to them we can be in contact with nature, perceive its natural phenomena and cyclical changes, living "here and now", i.e. in modern terms to practice mindfulness.

Slavná lázeňská města Evropy – památka světového dědictví

Slavná lázeňská města Evropy jsou nadnárodní sériovou památkou, která byla zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO v červenci loňského roku.

Tvoří ji jedenáct významných lázeňských měst, která byla pečlivě vybrána z mnoha termálních lázní po celé Evropě. Kromě Karlových Varů, Mariánských Lázní a Františkových Lázní v České republice jde o Baden Baden, Bad Ems a Bad Kissingen v Německu, Baden u Vídně v Rakousku, Bath ve Velké Británii, Montecatini Terme v Itálii, Spa v Belgii a Vichy ve Francii.

T: Dita Limová F: The Great Spa Towns of Europe

Další podrobné informace o projektu naleznete na www.greatspatownsofeurope.eu

Nominační dokumentace Slavných lázeňských měst Evropy pro zápis na Seznam světového dědictví: www.greatspatownsofeurope.eu/the-great-spa-towns/unesco-nomination/the-nomination-document

Výjimečný mezinárodní projekt vznikl z iniciativy starostů proslulých lázeňských měst několika zemí, kteří chtěli světu ukázat mimořádné hodnoty evropské lázeňské tradice. Nominační dokumentaci společně připravili zástupci Belgie, Francie, Itálie, Německa, Rakouska, Velké Británie a České republiky, která celý projekt koordinovala. Do mezinárodního projektu se země zapojily nejen na státní úrovni, ale především na úrovni jednotlivých municipalit, krajských úřadů, expertů a dalších odborných konzultantů.

Náročný projekt společné nominace se připravoval de facto od roku 2010 a pracovalo na něm mnoho desítek lidí, pro které byl jedním z nejnáročnějších projektů mezinárodní spolupráce a zároveň i vynikajícím příkladem vzájemné inspirace, sdílení informací a osvědčených postupů ochrany a správy kulturního dědictví. Po předložení Centru světového dědictví byla nominace posouzena nezávislými mezinárodními odborníky s kladným doporučením a zapsána Výborem pro světové dědictví na Seznam světového dědictví v roce 2021. Tím byla mezinárodním společenstvím uznána výjimečná světová hodnota této sériové památky, kterou se jednotlivé státy zavázaly společně chránit pro budoucí generace.

Slavná lázeňská města Evropy jsou sérií měst, která dokládají rozvoj lázeňství a představují jedi-

nečný fenomén, který má své kořeny ve starověku, ale největšího rozkvětu dosáhl v 18. a 19. století. Byla nejznámějšími a nejmodernějšími místy v Evropě, která kulturně konkurovala velkým metropolím a stala se zdrojem intelektuální, umělecké, sociální a politické inspirace, čímž přispěla k proměně evropské společnosti. I když má každé město ze série své specifika, vyznačují se i společnými rysy, které z nich tvoří ucelený soubor ilustrující vrcholnou evropskou lázeňskou kulturu. Všechna města vznikla v blízkosti stále funkčních léčivých minerálních pramenů, nachází se v nich výjimečně zachovalá lázeňská architektura a charakteristický urbanismus a jsou obklopeny terapeutickou a rekreační krajinou, ve které se odehrávaly ozdravné aktivity jako součást lázeňských kúr. Tato módní střediska, do kterých se jezdilo nejen na ozdravné pobyty, ale i za společenským životem, se vyznačují hustou sítí výstavních vil, hotelů, kasin, divadel, lázeňských promenád nebo vyhlídkových restaurací. Jsou přirozeně propojena s lázeňskými parky a s krajinou s drobnými stavbami typu glorií a vyhlídek, vybízejících ke (zdravotním) procházkách. Do těchto lázeňských měst jezdily význačné osobnosti politického, uměleckého, kulturního a vědeckého života své doby a staly se inspirací pro mnoho děl evropské kultury.

Českou republiku v sérii reprezentují prestižní lázeňská města tzv. západočeského lázeňského

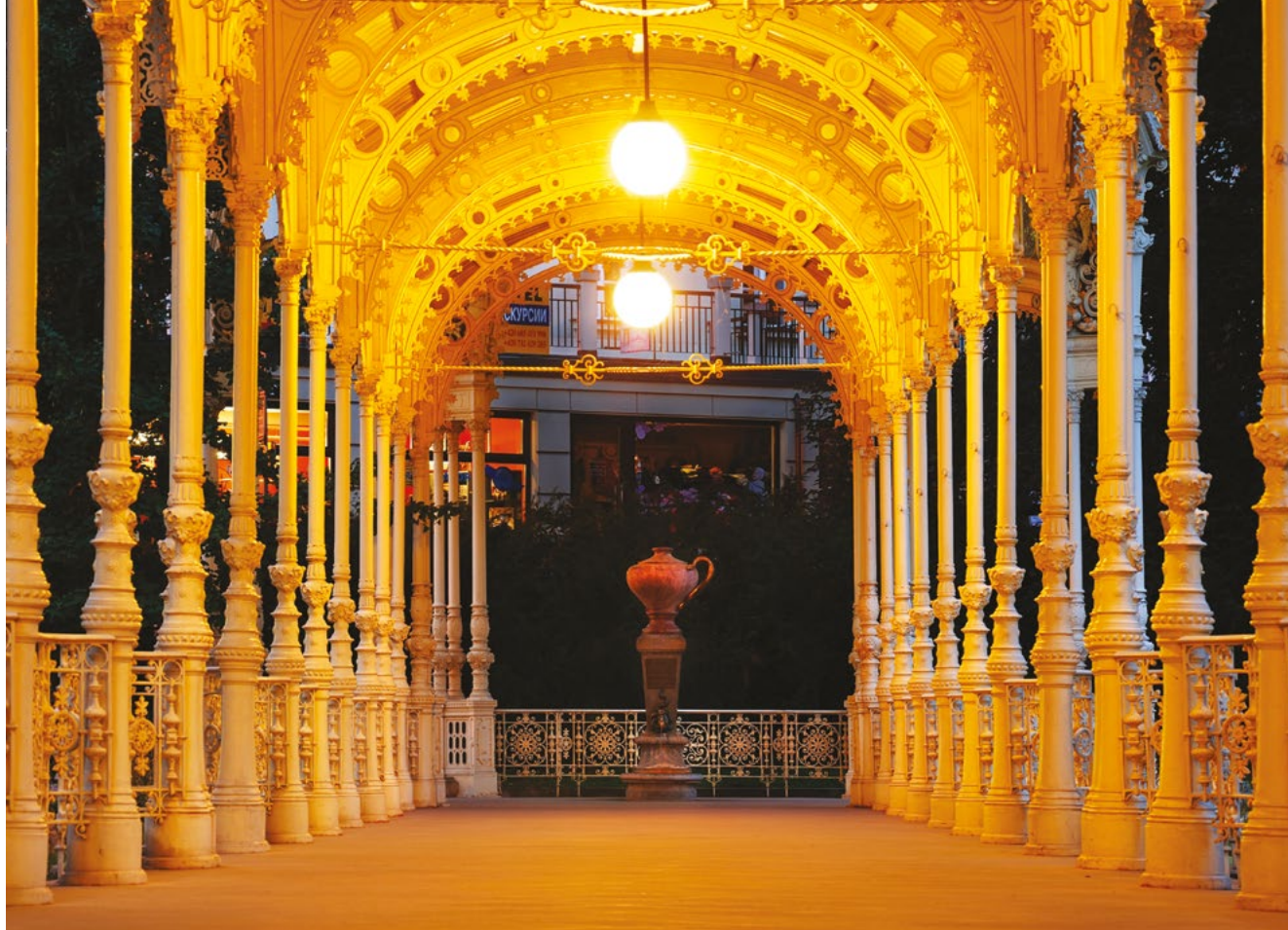

Mgr. Dita Limová

Na Ministerstvu kultury vede oddělení pro vztahy s UNESCO a mezinárodní spolupráci. Věnuje se implementaci úmluv UNESCO z kulturní oblasti, které Česká republika ratifikovala, a dalších programů organizace týkajících se kulturního dědictví, jeho ochrany a podpory. Od roku 2013 je předsedkyní mezinárodní Řídící skupiny projektu Slavná lázeňská města Evropy, který byl jedním z nekomplexnějších nominačních projektů pro zápis na Seznam světového dědictví.

◀+▼ Mariánské Lázně

▲ Karlovy vary

► Františkovy Lázně

The Great Spa Towns of Europe – World Heritage Site

A brief presentation of the famous spa towns of Europe – a transnational serial cultural heritage site comprising eleven European spa towns from the turn of the 19th and 20th century. The nomination of this specific world heritage was promoted by representatives of seven European countries for over ten years, and the fact that it was inscribed on the UNESCO World Heritage List confirms the exceptional architectural, landscape and societal values of the most famous spa towns in Europe.

trojúhelníku. **Karlovy Vary** jsou známy jako největší „Salón Evropy pod širým nebem“ a hostily členy královských rodin, evropské hlavy států, aristokracii a významné umělce. Lázeňská čtvrť se rozkládá kolem horkých pramenů v údolí řeky Teplé a je význačná architektonickými skvosty, kterými jsou například známé lázeňské kolonády. Okolní lázeňskou krajinu charakterizují terasovité strany údolí s mnoha stezkami a rozhlednami. I dnes návštěvníci využívají lázeňských procedur a ochutnávají termální vodu z typických porcelánových pitek.

Přínos **Mariánských Lázní** spočívá v jejich osobitém urbanistickém řešení s rozsáhlým přírodně-krajinářským centrálním lázeňským parkem, obklopeným rozmanitým souborem neoklasicistních lázeňských budov se zachovalými interiéry a vybavením včetně pavilonů, ikonické kolonády a „zpívající“ fontány. Staly se inspirací mnoha známých uměleckých děl.

Františkovy Lázně jsou ideálně naplánovaným novým lázeňským městem, které bylo postaveno na čtvercovém půdorysu kolem minerálních pramenů. Město je obklopeno rozsáhlými lesy a rašeliništi, díky kterým se stalo jedním z prvních slatinných lázní na světě. Specializace na léčbu ženských nemocí z něj učinily symbol rané emancipace.

Baden Baden neboli „letní hlavní město Evropy“ se stalo jedním z největších a nejmódnějších lázeňských měst s nepřerušovanou tradicí využívání léčivé

minerální vody od starověku po současnost. Kromě lázeňských budov zde naleznete i světoznámé kasino, které se stalo významným společenským místem setkávání mezinárodní elity.

Bad Ems se stal jedním z nejdůležitějších lázeňských měst v Německu, dějištěm významných politických událostí a rozhodnutí od 18. století. Architektonický vývoj města sahá až do středověku a dokumentuje vývoj lázní až do počátku 20. století. Historická lázeňská čtvrť se nachází v údolí přítoku

Rýna, v blízkosti termálních pramenů. Okolní lázeňská krajina nabízí trasy skýtající krásné výhledy do okolní krajiny. Od 18. století se místní minerální voda stáčela do lahví a dodávala do celé Evropy.

Bad Kissingen je unikátní pro architektonické spojení neoklasicismu a éry počátku 20. století. Architekt Max Littmann postavil a přestavěl téměř celou lázeňskou infrastrukturu kolem lázeňské zahrady s využitím inovativních forem a materiálů; picí hala Wandelhalle je například největší stavbou svého druhu na světě.

Baden u Vídně těží ze svého postavení v bezprostřední blízkosti evropské metropole Vídně. Město jedinečným způsobem kombinuje architekturu z období biedermeieru a z přelomu 20. století s re-kreační lázeňskou krajinou v malebném terénu kopců a údolí. Často zde pobývali světoví hudební skladatelé Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven a Johann Strauss.

Bath, nejvýznamnější lázeňské město britských ostrovů, se vyznačuje ikonickými lázeňskými budovami, výjimečným georgiánským územním plánem, palladiánskými architektonickými soubory okolo termálních pramenů, které byly využívány už ve starověku. Bath je zároveň jediným městem v sérii, které již bylo zapsáno na Seznam světového dědictví díky výjimečným architektonickým hodnotám města, které přímo s lázeňstvím nesouvisí.

Montecatini Terme je významným italským lázeňským městem s monumentální lázeňskou architekturou, v oáze zahrad, parků a promenád, které přecházejí v borové a olivové háje, které spolu s historickou lanovkou stoupají po strmých svazích na Montecatini Alto. Nejluxusnější picí hala, lázně Tettuccio, byly postaveny na začátku 20. století ve velmi působivém neobarokním stylu.

Spa neboli „perla belgických Arden“ je známo pro léčebné vlastnosti minerálních vod, které pramení v lesích obklopujících lázeňské město. Proslavilo se mimo jiné díky distribuci minerálních vod vhodných k pití po celé Evropě, spojením lázeňské péče s fyzickými aktivitami, čímž vznikla síť tras, které propojovaly městskou a terapeutickou krajinu, a v neposlední řadě výstavbou jednoho z prvních kasin, Waux-Hall, které do města přivedlo kosmopolitní společnost. Město také dalo světu název spa, kterým se dodnes označují lázeňské aktivity.

Vichy, nejoblíbenější francouzské lázeňské město, významně přispělo k vytvoření evropské lázeňské kultury 19. století. Termální vody se zde využívaly již v římské době a v 17. století sem jezdil královský dvůr. V 19. století navrhl Napoleon III. nové uspořádání této kosmopolitní „Malé Paříže“ s lázeňskými komplexy a krytými promenádami, secesním kasinem, divadlem a městskými parky s vodními plochami.

Pozvání hejtmana

Karlovarský kraj se odedávna pyšní největší koncentrací přírodních léčivých zdrojů i lázeňských míst v České republice. Ne náhodou byly proto hned tři z našich okouzlujících lázeňských měst – Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně – zapsány v roce 2021 na Seznam světového dědictví UNESCO.

Myšlenka nominace našich lázeňských měst na seznam vznikla okolo roku 2006. Tehdy s ní přišel karlovarský historik Lubomír Zeman. Na jejím zhmotnění jsme začali pracovat v roce 2010. Jednalo se o velmi náročné nominační přípravy, do kterých se zapojilo nejprve patnáct evropských lázní. Veškeré přísné podmínky ze strany expertů UNESCO nakonec splnilo jedenáct měst, mezi nimi tři z Karlovarského kraje. Od roku 2011 jsem vedl skupinu starostů až do roku 2018, kdy byla dokumentace finalizována a poté předána do Paříže. Pak následovala jednání v rámci interního procesu UNESCO a vyslání expertní komise ICOMOS do jednotlivých měst.

Značka UNESCO má nespornou váhu. Ze zápisu mohou profitovat občané regionu, protože to přinese rozvoj cestovního ruchu a s tím spojených služeb, nová pracovní místa a možnosti podnikání. Západočeský lázeňský trojúhelník, ale platí to samozřejmě i pro další lázeňská města, je ovšem jedinečný nejen z pohledu dochovaných postupů lázeňské léčby, ale i z hlediska architektonického a díky svému krajinnému rázu.

Naprostu unikátní je hodnota městské zeleně v lázních a okolní krajiny. V propojení s lázeňskou architekturou a kolonádami, které se staly noblesní kulisou pro vyvěrající léčivé prameny, ozvláštňují tyto parky lázeňská centra a přispívají ke komplexní léčebné péči. Lesy v okolí lázní s řadou odpočinkových míst pak dotvářejí ráz tzv. terapeutické krajiny mající blahodárný vliv na fyzické i duševní zdraví člověka.

Většina lidí zná Karlovy Vary a odedávna si je spojuje s lázeňskou léčbou a s mezinárodním filmovým festivalem. Srdečně vás zvou, abyste se přijeli podívat do Karlovarského kraje a zavítali nejen přímo do krajského města, ale i do dalších lázeňských měst a míst, která rozhodně stojí za návštěvu.

Petr Kulhánek, hejtman Karlovarského kraje
Poznámka: Redakčně kráceno

System sídelní zeleně a lázeňská krajina Františkových Lázní

V červenci 2021 přibyla na Seznam světového dědictví UNESCO nová světová památka Slavná lázeňská města Evropy (viz předchozí článek, pozn.red.). Význam tohoto zápisu nebyl po našem soudu ještě oborově zcela zhodnocen. Trochu zjednodušeně lze totiž konstatovat, že pro výslednou nominaci lázeňských měst měly zásadní význam kulturní hodnoty lázeňské krajiny, což se u nás mimo jiné projevilo zahrnutím lázeňské krajiny do nově vyhlášených památkových rezervací uvedených lázeňských měst (Nařízení vlády 430/2017). Výše uvedeným skutečností je věnována pozornost právě s ohledem na zaměření tohoto příspěvku, který je zacílen na systém zeleně Františkových Lázní.

T: Pavel Šimek, Jana Kohlová, Pavel Borusík

▲ Základní kompoziční myšlenka ztvárněná kresbou (autor Daniel Lasák, In: Šimek, Borusík, Kohlová, 2018), která je dále rozpracována do opatření na úrovni porostní skupiny v LHP

Systém zeleně Františkových Lázní (SZF) považujeme za mimořádně kvalitní, komplexně několik stovek let budovaný, historicky prověřený systém s potenciálem, který nás vede k nesmírnému obdivu ke všem, kdo se na jeho budování a rozvoji podíleli. Autorskou myšlenku tohoto sdělení lze vyjádřit zkratkou/osou: lázeňská krajina – systém zeleně – lázeňský park. Tyto tři základní entity jsou dále popsány na příkladech autorských řešení.

Systém sídelní zeleně

Pro vymezení systému zeleně ve Františkových Lázních je nutné pochopit historické vazby ploch zeleně, jejich vývoj a motivaci jejich vzniku. Podrobnou zprávu o vývoji parků a lesoparků města uvádí Křesadlová, Zeman, Prekop (2018).

Zastoupení funkčních typů zeleně (FLORART, 2018) v SZF je naprosto unikátní, převážujícím funkčním typem je park (59,4 %), který je následován parkově upravenými plochami (8,1 %). Naprostá převaha jmenovaných funkčních typů je v prostředí českých sídel nevídaná (jedná se o více než desetinásobek průměrné výměry v městech ČR). Podstatou tohoto mimořádného stavu je historický

vývoj Františkových Lázní jako lázeňského města.

Systém zeleně je ve Františkových Lázních determinován přírodními podmínkami a z nich vycházejícími historicko-urbanistickými souvislostmi. V blízkosti slatinného území s množstvím pramenů bylo vybudováno kompaktní lázeňské jádro obklopené parky. Tímto urbanistickým vývojem se přirozeně vytvořila vnitřní osa, kterou v systému představuje rozvojová osa střed. Na parky obklopující střed postupně navazovala další zástavba a nové plochy zeleně – františkolázeňské lesoparky. Jimi prochází další rozvojová osa – okružní. Obě osy jsou protnuty radiálními rozvojovými osami, které sledují nejdůležitější propojení města s krajinou.

- Rozvojová osa střed pojímá celé klasicistní jádro města s jeho zeleným orámováním parky a je počátkem všech radiálních os. Je to osa městského parteru – provádí lázeňské hosty i obyvatele města vysoce kvalitním prostředím, je důležitou součástí lázeňského života a poskytuje možnost setkávání.
- Rozvojová osa okružní rozvíjí fenomén Františkových Lázní, kterým je slévání zeleně krajinné a sídelní do jednoho vzájemně provázaného komplexu.
- Rozvojové osy radiální vycházejí ze středu města, jsou historickými trasami cest do okolí Františkových Lázní a plní funkci napojení města na krajinu. Během 19. století byly osázeny alejemi a představovaly příjezdové trasy do Františkových Lázní nebo sloužily jako kočárové a vycházkové cesty do výletních míst.

Mnoholetá zkušenost s využíváním stanovených principů pro systém sídelní zeleně Františkových Lázní je praktickým dokladem o významu tohoto oborového nástroje jako územně plánovacího podkladu a jako koncepčního podkladu pro management sídelní zeleně. Existence a obsah tohoto dokumentu byl vysoce kladně hodnocen i při projednávání nominace Františkových Lázní na Seznam světového dědictví UNESCO.

Les jako součást lázeňské krajiny a systému sídelní zeleně

Součástí lázeňské krajiny, a tedy i světového dědictví, se nově staly i lesní pozemky (PUPFL), které představují významný skladebný prvek systému sídelní zeleně. Z provedené analýzy dat katastru nemovitostí vyplývá významný podíl lesních porostů na utváření lázeňské krajiny, a tedy i na plnění její funkce: Mariánské Lázně (86 %), Karlovy Vary (77 %), Františkovy Lázně (31 %).

Z rozboru stavu dále vyplývá, že „městské reprezentace“ mohou významnou měrou ovlivnit plnění funkcí lesních porostů podle aktuálních očekávání. Je zřejmé, že velká část předmětných

lesních pozemků vyžaduje systémové rozpracování jejich pěstební potenciálu s důrazem na plnění nově požadovaných funkcí. Tato součást lázeňské krajiny s množstvím specifických prvků vybavenosti a často cíleně komponovaná vyžaduje komplexní architektonicko-krajinářské řešení. Tato řešení, sledující zajištění kulturních a rekreačních hodnot lázeňské krajiny, mají přesahy do plánovací činnosti v lesním hospodářství, především pak do tvorby lesních hospodářských plánů (LHP).

Jako příklad doporučeného řešení je uveden návrh na komplexní krajinářské řešení „Lesoparku Amerika“ ve Františkových Lázních (Šimek, Borusík, Kohlová, 2018). Tento lesní celek je významnou součástí systému sídelní zeleně města a současně tvoří přechod do lázeňské krajiny. Základním principem této koncepce je návrh kompozičního, provozního a programového řešení se zapracováním do LHP.

Zobecňující principy

Vzhledem k nutnosti zohlednění a posílení kulturních hodnot lesního komplexu je nezbytná úzká spolupráce mezi taxační kanceláří v roli zhotovitele LHP a krajinářským architektem v roli pořizovatele specifických nadstandardních rozborů a hlavně tvůrce koncepce.

Taxátor v rámci kompletace textové části LHP, hospodářské knihy a lesnických map do těchto dokumentů zapracuje specifické podklady a požadavky poskytnuté krajinářským architektem. Je nezbytné, aby zadavatel LHP zapracoval požadavky k posílení kulturních hodnot do obsahu základního protokolu a aby se tyto teze staly nedílnou součástí zadání LHP.

Všeobecná část LHP musí obsahovat návrh funkčních zón lesa (pro funkční zóny je navržen rámcový rozvojový program v horizontu přesahujícím deceniální plán, který především obsahuje pěstební modely a řešení dopravní sítě s respektováním účelových funkcí. V rámci hospodářské knihy je uveden popis porostů nad rámec jednotek trvalého a podrobného rozdělení lesa s důrazem na umístění mimořádné těžby (kompozice, kulturní funkce). Ve všech mapových dílech budou nad rámec standardního obsahu zakresleny hranice funkčních zón a jejich podrobného členění včetně jejich specifikace.

Sady Bedřicha Smetany

Aktuálně realizovaná regenerace tohoto významného parku je v souladu s doporučením formulovaným v citovaném stavebně historickém průzkumu a potvrzeným významem parku pro systém zeleně (FLORART, 2018). Stavebně historický průzkum

této památky zahradního umění se stal významným podkladem pro zpracování projektu (Kohlová, 2021).

V severozápadním rohu dnešního parku bylo v roce 1868 postaveno divadlo. Tehdy celé území dostalo podobu veřejného parku, který byl podél ulice Dr. Pohoreckého lemován zahrádkami lázeňských hotelů. Zajímavostí těchto zahrádek je, že vznikly na území parku, ale přitom náležely k lázeňským domům „přes ulici“. Každý majitel domu musel vytvořit květinovou zahradu naproti přední části domu a postarat se o to, aby byla vkusně zařízena. Zahrádky později zanikly a při obnově parku v roce 2022 byly obnoveny v jejich původním členění. Novým pobytovým prostorem v parku se stala Goethova promenáda pojmenovaná po velkém básníkovi. Promenáda vychází z urbanistické koncepce Františkových Lázní a je pokračováním Poštovní ulice. Je navržena jako rozšířený pobytový prostor s parkovými lavicemi. Ve středu „lesního rozcestí“ je umístěn vodní prvek, který je věnován Kašparu Šternberkovi. Kašpar Šternberk byl nejen významným návštěvníkem Františkových Lázní, ale i přítelem J. W. Goetha a v letech 1834 až 1837 nechal vyrazit do nitra Komorní hůrky štolu, aby potvrdil sopečný původ tohoto přírodního útvaru.

Právě dokončovaná regenerace je příkladem obnovy parku, kterou ovlivnilo důsledné pochopení jeho vývoje a následné dosažení vysoké autenticity aktuálního řešení pro potřeby současnosti.

▲ Nová kompoziční a programová osa parku potvrzující rozvojovou osu systému sídelní zeleně Františkových Lázní (realizace, stav září 2022)

► Plán Františkových Lázní z roku 1895 (Kurliste). Historicky vzniklé lázeňské parky jsou základem současných „okružních“ rozvojových os systému zeleně

Důležitá informace místo závěru

Vytvoření komplexních oborových nástrojů (územní studie sídelní zeleně, management péče) a v neposlední řadě kvalitní projektová dokumentace pro stabilizaci a rozvoj objektů zeleně je bezpodmínečnou podmínkou pro systémový rozvoj sídelní zeleně nejen lázeňského místa.

V této souvislosti je dobré připomenout, že Ministerstvo životního prostředí připravuje v rámci Operačního programu Životní prostředí 2021–2027 dotační podporu pro samostatné zpracování studie systému sídelní zeleně jako významného nástroje pro adaptaci sídel na změnu klimatu. Vyhlášení výzvy se předpokládá v posledním čtvrtletí letošního roku.

Použitá literatura a zdroje

FLORART Územní studie sídelní zeleně města Františkovy Lázně. FLORART Uherský Brod, 2018.

KOHLVÁ, J. Regenerace parku Sady Bedřicha Smetany a vybraných součástí systému zeleně lázeňského města Františkovy Lázně. Město Františkovy Lázně. Studie, DUR+DSP, realizace 2021.

Křesadlová, L., Zeman, L., Prekop, f. Stavebně historický průzkum památky zahradního umění. Františkovy Lázně - lázeňské parky, terapeutické krajiny. 2018.

KUČA, K., KUČOVÁ, V., HORÁČEK, J. Slavná lázeňská města Evropy jako světové dědictví. Ochrana přírody 6, 2021.

NAŘÍZENÍ VLÁDY 430/2017 o prohlášení území vybraných částí měst Františkovy Lázně, Karlovy Vary a Mariánské Lázně s léčebně-terapeutickou krajinou za památkové rezervace. Praha, 2017.

ŠIMEK, P., BORUSÍK, P., KOHLVÁ, J. Koncepce krajinářského řešení ve vybraných částech terapeutické krajiny. FLORART, Uherský Brod, 2018.

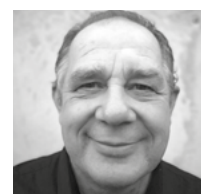
Prof. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.

Autorizovaný architekt, profesor na Zahradnické fakultě MENDELU. Zakladatel ateliéru FLORART, dlouhodobě se zabývá navrhováním systémů zeleně měst a zpracováním nástrojů pro management sídelní zeleně.

Ing. Jana Kohlová

Autorizovaná krajinářská architektka. Vede ateliér PANORAM. Specializuje se na veřejný prostor, historické zahrady, parky a krajinu.

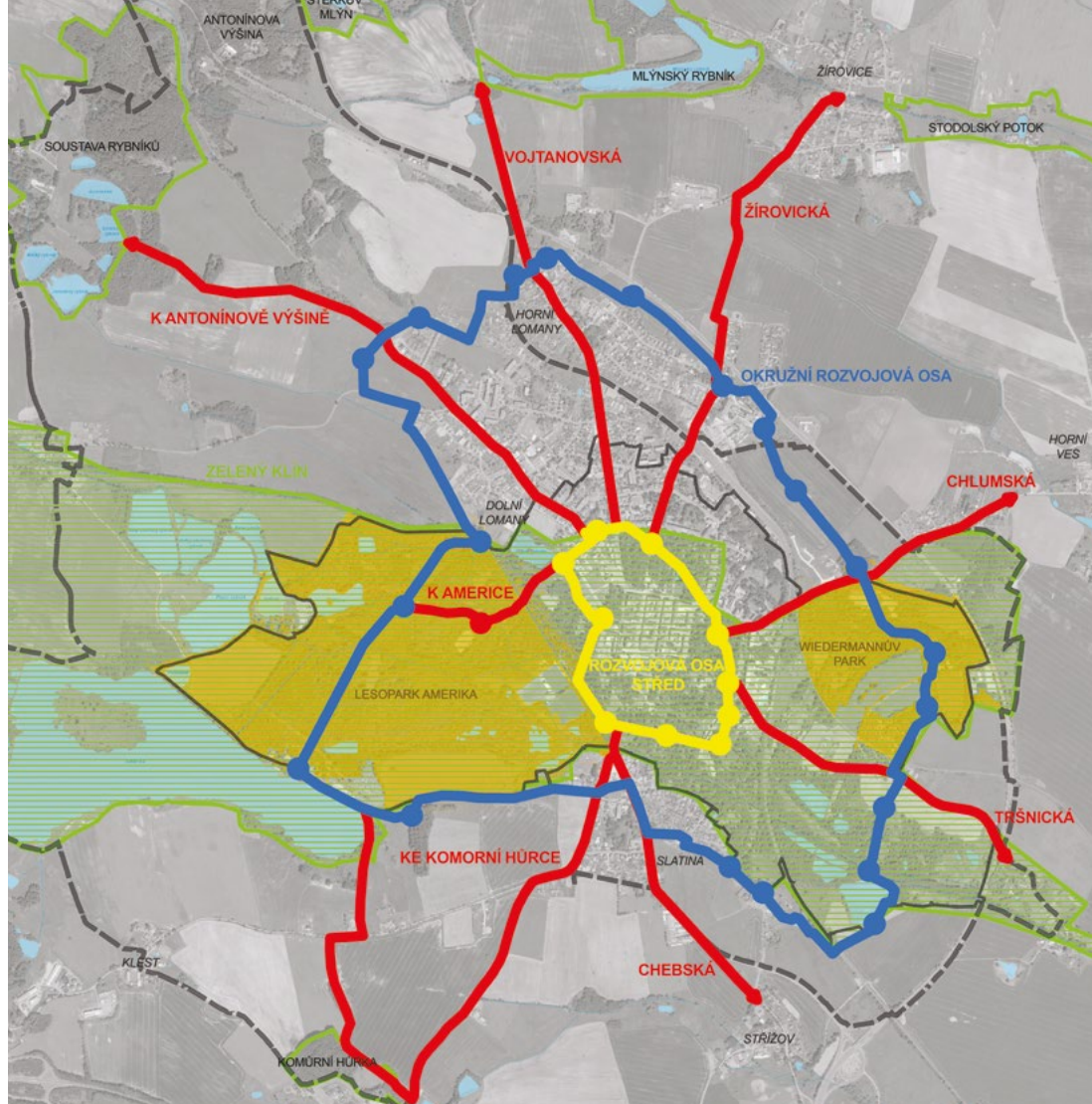

Ing. Pavel Borusík, PhD.

Autorizovaný architekt, odborný asistent na Zahradnické fakultě MENDELU s licencií pro zpracování lesních hospodářských plánů. Specializuje se na mezioborovou problematiku na rozhraní krajinářské architektury a lesního hospodářství.

► Aktuální vymezení rozvojových os systému sídelní zeleně (FLORART, 2018). Ze schématu je zřejmá historicky vzniklá geniální kompozice centrálně lokalizovaných parků a lesoparku protkaná radiálními rozvojovými osami

▼ Navrácení zahrádek lázeňských domů do prostoru parku jako příklad progresivního dobového řešení a účasti „podnikatelských subjektů“ na budování parku (stav září 2022)

System of urban greenery and the spa landscape of Františkovy Lázně

The system of urban greenery of Františkovy Lázně is unique as regards its structure, rich history, and inexhaustible development potential. Besides the spa parks, an important role in this system is played by woodlands, which require specific large-scale landscaping solutions, incorporated in the forest management schemes. The now completed regeneration of the Sady Bedřicha Smetany park is an example of a park reconstruction influenced by a careful study and an understanding of the course of its evolution and the resulting high authenticity of the solution meeting contemporary needs.

Retrospektiva správy zeleně v Karlových Varech

Prakticky celý svůj život jsem pracovala ve svém oboru jako správce a později jako ředitel organizace správy zeleně. Vždycky mi připadalo, že toto zaměstnání s sebou přináší tolik proměnných a barvitých zážitků, že jen barvy střídání ročních období je převyšují. Práce byla zajímavá nejenom tím, že se jednalo o správu zeleně v nejznámějších českých lázních. Mým úkolem bylo i udržet kontinuitu kvalitní péče o zeleň nejenom v době privatizace.

▲ Alžbětiny (Smetanovy) sady byly založeny po výstavbě novobaroční budovy Lázní V., nazvaných Alžbětiny lázně, v letech 1905–1906. Podle dobových fotografií a pohlednic se dispozice od jejich založení nezměnila. Je to jediný městský park v Karlových Varech, který má tzv. osovou symetrii. Magnetem pro turisty je květinový kalendář. K historickému vzhledu lázní a parků kolem nich patří letničkové záhony, stejně tak jako sezónní palmy doprovázející kolonádní prostory

T: Zuzana Macešková F: autorka a Dreamstime

V bouřlivých porevolučních dobách bylo častým bodem diskuzí zahradnických sympozií téma vhodného modelu údržby zeleně ve městech: subjekt příspěvkové organizace jako zařízení města versus privátní sféra soukromého dodavatele vybraného ve veřejné soutěži. Čas a praxe nakonec ukázaly, že obě formy služeb mohou fungovat a také fungují. Podmínkou je vždy seriózní přístup zadavatele a zhotovitele.

Soukromý subjekt musí mít jistotu, že vynaložené investice do strojů a zařízení specifické pro údržbu zeleně veřejného sektoru nepřijdou vniveč kvůli krátkodobým smlouvám s vágním příslibem jejich prodloužení, zvláště ve vztahu k politické scéně města. Podmiňujícím faktorem výsledné kooperace je faktický obsah požadovaných činností, úkonů a přesnost plošného rozsahu zadání. I v případě optimálního zadání je zeď proměnlivou množinou vývoje, omezujících či devastujících vlivů. Tady právě nastupuje nutnost seriózního jednání a důvěry obou stran, protože je nutné přizpůsobit aktuální stav původnímu rozsahu zadání.

Dalším důležitým atributem pro optimální způsob fungování údržby zeleně je kontinuita péče o danou entitu. Stejně je tomu i v údržbě městské zeleně lázeňského města.

V Karlových Varech byla situace trochu specifická. Privatizací komplexu technických služeb města cílenou pro norimberskou firmu došlo k rozdělení na část privátní a zbytek, který firma nechtěla, tj. správa a údržba parků, zahradnictví a hřbitovy. Jako technik správy zeleně bývalých technických služeb jsem vypracovala projekt pro založení příspěvkové organizace města pro správu zeleně a hřbitovů „Správa lázeňských parků Karlovy Vary“ a jako takový byl zastupiteli schválen.

Výhodou organizace byla kontinuita správy portfolia veřejné zeleně a správy evidence hřbitovů. Byli jsme schopni předložit samosprávě i státní správě města veškeré podklady inventovaného majetku, který jsme spravovali, a jako jedni z prvních jsme měli do detailu provedený pasport zeleně a údržby.

Výčtem obecně známých ukazatelů bylo obhospodařováno 226 ha zeleně v majetku města, z toho 60 ha intenzivně udržované v lázeňské a obchodně správní zóně. Znamenalo to napěstovat a vysázet 120 tisíc letniček, které jsme nakupovali převážně jako předpěstované výsevy. Na podzim se do letničkových záhonů podsázelo 80 tisíc cibulovin (krokusů, narcisů, tulipánů). Obměna těchto záhonů probíhala dvakrát až třikrát ročně. Protože byla vybudována vlastní kompostárna, kde se zpracovával veškerý bioodpad z parků, mohli jsme si dodat vlastní kvalitní substráty do veškerých výsadeb.

Lázeňské město má svá specifika, a proto jsme se snažili jeho atmosféru evokovat ornamentálními záhony a četností mobilní zeleně včetně květinových váz a závěsů. Velkým lákadlem bylo založení záhonu s kalendářem, který se nachází v samém centru města. Denně se zde vyfotí spousty návštěvníků. Protože každodenní sázení aktuálních číslic nebylo efektivní, vysázely se netřesky jednoduše do obdélníkových nízkých bedniček a z nich se vždy ráno číslice sestavily. Pro výzdobu lázeňské zóny jsme na jaře rozmístili asi 300 kusů palem a vavřínů. Některé byly až 80 let staré a část z nich se odkoupila přímo z přebytků Správy Pražského hradu. Jen práce okolo palem byla velmi náročná. Nestačilo je jen naložit a vyvézt z palmového skleníku na stanoviště. Na jaře se dvou až pětmetrové kolosy ve speciálních dřevěných kontejnerech vyztužených kovovým rámem vyvezly ze skleníku, vyřezávaly se suché větve, čistily, hnojily a případně přesazovaly do větších nádob. Palmové skleníky se vytápěly jen minimálně, důležité bylo stínování, automatika ještě moc nefungovala. Jen naskládat do skleníku všechny palmy tak, aby se neponičily, bylo velké logistické umění.

Za zmínku stojí i operativa pohřebišť. Správa obsahuje tři hřbitovy, dvě vsypové loučky, urnový háj a kolumbárium. I tady byla velkým plusem kontinuita správy evidence hrobů, znalost místních specifik ve vztahu k historickým německým a židovským hrobkám, německým válečným hrobům, ruským zajateckým hrobům a civilním hrobům, které jsou evidovány již od roku 1900. Drahovický hřbitov stojí za návštěvu, defilují tu jména historie Karlovarska a svým založením je fenoménem evokujícím slávu zašlých časů.

Ing. Zuzana Macešková

Absolventka VŠZ v Lednici na Moravě, obor zahradní architektura v r.1975. Po absolutoriu pracovala jako technik správy zeleně Technických služeb města Karlovy Vary. Od r. 1992 do r. 2011 působila jako ředitelka příspěvkové organizace Správy lázeňských parků Karlovy Vary. Od r. 2011 pracuje jako samostatný zahradní architekt.

▼ Smetanovy sady, pohled od budovy

◀ Park U kočky a stezka J. de Carro obnovené v minulých letech. Vlastní park s vyhlídkou Karla IV. je volným prostorem s jedinečnou jihozápadní polohou. Nejdůležitější na rekonstrukci parku bylo zpracování svažitého terénu, aby se vrátila jeho původní podoba reliéfu

▼ Park u Richmondu

Retrospective of greenery management in Karlovy Vary

The text describes greenery management in Karlovy Vary where the local professionals managed to preserve the continuity of quality maintenance even through the turbulent times of property privatisations. The article also presents some of the specific aspects of greenery management in spa towns.

V neposlední řadě stojí péče o dětská hřiště, fontány, bazénky, pítka, lavičky a podobný městský mobiliář. V lázeňském městě je toho hojnost a vandalismus kvete všude.

Kvantita není ukazatelem, a proto se náročnost a náklady těžko srovnávají. Jisté je, že kvalitní údržba zeleně v lázeňském městě je náročný běh o čas i peníze. Kromě běžné údržby jsme revitalizovali parky, dětská hřiště i hřbitovy v dlouhodobém plánu obnovy za podpory státních fondů. Politická intermezda ve vztahu k chápání správy a obnovy zeleně by vydala na román, ale dovoluji si tvrdit, že úroveň parků a veřejné zeleně vůbec, hřbitovy nevyjímaje, nakonec Správa parků ustála a organizace funguje dodnes.

I přes běžnou fluktuaci zahradnických profesí se podařilo po dlouhá období zachovat solidní základní partu šikovných lidí. Správu parků jsem vedla 20 let, po mém odchodu převzal vedení můj zástupce a organizaci vede dodnes. Finanční situace nutí k úsporám. Tak se letničkové záhony transformují do šterkových; na mnohých místech vně lázeňského území je to ku prospěchu z hlediska kvalitní udržitelnosti. V lázeňské zóně by však letničkové záhony měly zůstat. Obrovskou námahu a nemalé finanční nároky s sebou nesou nové výsadby stromů. Zatím jsou všechny „na kapačkách“ závlahových vaků. Důležité však je, že jejich výsadba je jednou z priorit současného vedení správy parků.

Karlovy Vary byly a jsou místem, kde se setkávají různé kultury a postupně si zvykáme na odlišnosti národních zvyklostí, někdy opravdu fantaskních, ale to ke koloritu lázní patří. Jsem optimista a mám pocit, že Karlovy Vary jsou rozkvetlým městem a lidem se tady líbí. Ve fotodokumentaci si dovoluji předložit příklady provedených rekonstrukcí, které se podařilo realizovat převážně z prostředků fondů a dotací.

Vodní pavilon v Centrálním lázeňském parku Poděbrady. Foto A. Lhotáková

Centrální lázeňský park v Poděbradech – investice do kultury prostředí se vždy vyplatí

Projekt rehabilitace poděbradského lázeňského parku vznikl v roce 2002. Realizace probíhala v letech 2003 až 2007 po dílčích, prostorově definovatelných etapách. Úkolem bylo ctít dobu jeho vzniku, především třicátá léta 20. století, a zároveň park zasadit do 21. století. Jedná se o parkové náměstí s hlavní lázeňskou promenádou, lemované uličním parterem s bytovými i léčebnými domy, službami občanské vybavenosti a podobně. Po dvaceti letech od rozhodnutí zásadně investovat do obnovy veřejné krajinářské stavby vidíme evidentní efekt investice. Společenský, ekonomický, krajinářský.

T: Tomáš Jiránek

Jedná se o příklad mnohonásobně vrácené investice z pohledu kvality života v centru města a také z pohledu rozvoje rekreačních a podnikatelských efektů, tedy ekonomicky. Prostor byl tehdy ve stadiu hluboké degradace vegetačních i technických prvků. Park je možné vnímat jako velkorysý parkový náměstí v jádru města, tedy jako lázeňské město koncipované v první polovině 20. století ve městě historickém. Je sdíleným prostorem residenčním a léčebným či rehabilitačním, potkávají se zde všechny generace – od dětí až po seniory, lidé zde běhají i odpočívají.

Prostor je obklopen blokovou zástavbou, která započala ve 30. letech 20. století na podkladu Regulačního plánu od architekta Františka Jandy. Park, formálně náměstí T. G. Masaryka, je lemován dvěma ulicemi s frontami domů, z nichž jedna je lázeňská promenáda spojující náměstí s nádražím. Ta je rovněž součástí projektu, byť bylo rozhodnuto za nesouhlasu autorů o změně navrženého povrchu na asfaltový. Lázeňská promenáda spolu s parkem po realizaci díla značně ožila kulturním i obchodním životem.

Park lze z kompozičního hlediska rozdělit na tři hlavní části – formálně řešenou, novoklasicistní severní část, střední část řešenou v novokrajinnářském stylu anglického parku a část nejbližší náměstí, před realizací projektu s nejméně zřetelnými historickými odkazy, autory plně pojatou současně. Tyto jednotlivé části svým charakterem předurčily specifický přístup k jejich obnově. Samotná lázeňská promenáda, jinak dnes velice bohatá pěší městská osa z historického náměstí na vlakové nádraží, je obnovena jako vážný krajinnářský útvar – alej v jádru živého města. V kompozičním středu obdélného parku se nachází lázeňský pramen umístěný do unikátní stavby

◀ Fontána Lédy s labutí v Centrálním lázeňském parku Poděbrady. Foto T. Jiránek

▲ Novokrajinnářský prostor v Centrálním lázeňském parku Poděbrady. Foto O. Nepilý

kolonády, pojmenované po průkopníkovi československé kardiologie, profesoru Václavu Libenském. Stavba pochází z roku 1938 a jejím autorem je architekt Vojtěch Kerhart. Jednoduchá, ale impozantní stavba vytváří nenásilný spojovací prvek mezi formální novoklasicistní částí parku, kterou tak uzavírá proskleným kioskem se sklobetonovou kupolí, a částí volnou novokrajinnářskou, do níž se rozbíhá rytmem a otevřeným prostorem jednoduché sloupové kolonády. Střed kruhového pavilonu je zároveň středem nového města založeného na kružnici. Stavba ve stylu funkcionalismu s nuancemi Art Deco prošla rovněž kompletní rekonstrukcí a je tak nedílnou součástí naší práce. Po rekonstrukci byla prohlášena za kulturní památku.

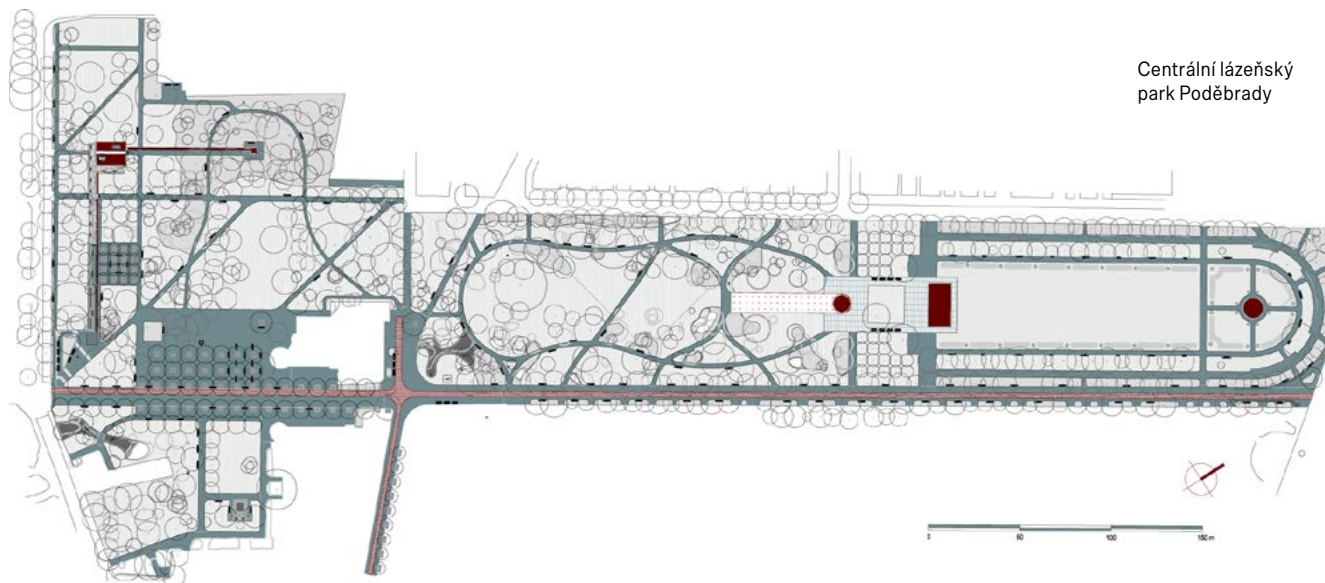
Poděbrady jsou příkladem městotvorné strategie intelektuálů, starostů, developerů, lékařské obce a v neposlední řadě architektů. Velkorysý záměr, vzniklý na samém počátku 20. století, staví kulturu a rozvoj města na holistické myšlence, kde jsou krajinnářská díla vědomou součástí atmosféry rozvíjejícího se lázeňského města. Přítomnost všech krajinnářských typů je naprosto zásadní. Fenomén řeky nevyjímá. Obchodní, kulturní, rekreační a dnes se zjevně stoupajícím významem také hygienické či klimatické efekty spojené s krajinnářskou strategií jsou v synergii, jsou viditelné

Ing. et Ing. Tomáš Jiránek

Autorizovaný architekt a krajinnářský architekt České komory architektů. Zakladatel společnosti New Visit s. r. o. (2000). Konceptor a první správce krajiny Národního hřebčína v Kladru nad Labem s. p. (1996–2002). Pedagog na ústavu Zahradní krajinnářské architektury MZLU Brno, ZF v Lednici na Moravě. Ceny: Grand Prix architektů 2007, Stavba roku 2017, Park roku 2019, Zahrada roku 2020, The European Garden Award 2022. „Spolupodepsán“ pod UNESCO statutem krajiny hřebčína v Kladru nad Labem.

Centrální lázeňský park Poděbrady

a prokazatelné. Investice do kvality veřejného prostoru se mnohonásobně vyplácí v počitatelných i nepočitatelných hodnotách.

Město Poděbrady se stará o prostor Centrálního lázeňského parku v režimu plánované péče podle profesionálního manuálu. Dá se říci, že si je vědomo kvality prostoru a jejího marketingového efektu

všemi směry. Problém však nastává v klasické zvyklosti, že krajinářský park je neměnný a péče o něj končí na úrovni rutinní údržby. Zapomíná se na kontinuální rozvoj, péči o generační obměnu, zásahy do sociálních vztahů ve vegetačních prvcích. V našem jazyce se tomu říká pěstební péče a obnovné zásahy. V jazyce občanském se jedná o rozhodnutí kontinuálně dřeviny odstraňovat a nahrazovat, ideálně v dialogu s krajinářským architektem. V neposlední řadě existuje významný a rostoucí trend politického populismu ve prospěch svobody všech aktivit, které si lze představit. Park je hřištěm, kynologickým zázemím, hudební arénou, koupalištěm, prostorem pro korporátní marketing, reklamním prostorem a někdy i autosalonem. Tlak na park prudce stoupá a není v silách jeho správců tento trend zastavit či omezit. Komunální politik slíbí takřka vše, aniž by zvažoval nutné kompenzace. Z kulturní architektonické živé památky se stane jedna reklamní výloha a společenská aréna. Tlak je devastující, nutně musí docházet ke konfliktům mezi odborným nářkem a přáním vyhovět občanské touze po svobodě aktivit. Pozitivním trendem je ale na druhou stranu vůle používat při péči o park tiché a šetrné technologie. Benzinové stroje nahrazují akumulátorové bateriové technologie včetně nasazení robotických, tichých sekaček. Ozdravující efekt ticha v lázeňském centru s významnou residenční zónou je okamžitě znatelný. Lidé věří, že profesionální péče o park není jen hlučný rituál sekání trávníků.

O rehabilitaci tohoto důležitého architektonického díla lázeňské krajinářské architektury podle projektu kanceláře New Visit, s.r.o., autoři Tomáš Jiránek, Marek Lehmann, vyšel článek v ZPK 3-4/2008).

◀ Centrální fontána v novoklasicistním prostoru. Foto A. Lhotáková

◀ Lázeňská promenáda v Centrálním lázeňském parku Poděbrady. Foto T. Jiránek

Central Spa Park in Poděbrady – an investment in cultivation of the environment always pays off

The aim of the reconstruction of the spa park was to respect the time it originated, particularly the 1930s, and at the same time to give the park a contemporary 21st century look. The project was designed in 2002 and delivered in 2003–2007. It covers a park plaza with the main spa promenade following a street parterre with residential and therapeutic houses, public facilities, and so on. Twenty years after the decision to make a major investment in the reconstruction of a public landscape object we see the visible effects of the investment – social, economic, and aesthetic.

CEORA™

BUDOUCNOST KOMERČNÍ PÉČE O TRÁVNÍK

Robotická sekačka CEORA™ se svou obrovskou kapacitou představuje skvělou zprávu pro všechny profesionály v oblasti péče o zelené plochy. Systematické sečení a virtuální hranice poskytují vynikající výsledky a snazší správu trávníku na větších plochách než kdykoliv dříve. Kromě toho toto řešení s nízkou úrovní hluku a nulovými emisemi během používání představuje skvělý budoucí potenciál. Nastal čas rozšířit si obzory a chopit se budoucnosti.

FLEXIBILNÍ A BEZPROBLÉMOVÁ SPRÁVA ZÓN

CEORA™ představuje nejmodernější řešení sečení využívající technologii Husqvarna EPOS. Přesná satelitní navigace s virtuálními hranicemi eliminuje problémy vznikající při použití fyzických kabelů. Rychlé definování pracovních oblastí a vyloučených zón umožňuje optimální využívání trávníku. Provzdušňování je ještě snadnější a nehrozí přitom riziko poškození ka-

belů. Robotická sekačka prochází mezi pracovními oblastmi po definovaných trasách. Kromě toho lze vytvořit dočasné vyloučené zóny, čím se zvyšuje flexibilita při správě trávníků.

PRECIZNÍ PÉČE O ROZSÁHLÉ TRAVNATÉ PLOCHY S NIŽŠÍMI NÁKLADY

Při každodenním sečení zvládne CEORA™ udržovat trávníky ve sportovní kvalitě o výměře až 25 000 m², ovšem maximální kapacita

stroje pro běžnou parkovou úpravu travnatých ploch je až 70 000 m². Díky systematickému sečení, které zvyšuje kapacitu sečené plochy, je CEORA™ schopna se postarat o plochy např. až dvou fotbalových hřišť, případně přilehlých travnatých ploch. Ergonomická servisní poloha žacího zařízení umožňuje snadnou údržbu a manipulaci. Žací zařízení lze vykloupit pro jednodušší údržbu a výměnu sekacích břitů.

Pokud byste měli zájem o bližší informace, případně nezávaznou konzultaci, jaké výhody Vám může robotická sekačka CEORA™ přinést, prosím napište na patrik.truhlar@husqvarnagroup.com.

www.husqvarna.cz

Rosteme od kořenů

Groown s vědecky ověřeným účinkem zlepšuje úrodnost půdy a obnovuje v ní přirozený život. S Groown budou vaše stromy zdravé a silné, vaše úroda bude větší a sladší a květiny více pokvetou. Vše organicky s respektem k přírodě a životnímu prostředí.

groown s.r.o.
info@groown.eu
 +420 777 012 947
<https://www.facebook.com/Groown.eu>
https://www.instagram.com/groown_growyourown

Produkty

Vysoký obsah přírodních živin a prospěšných půdních mikroorganismů dlouhodobě oživí půdu. Naše produkty reflektují současný stav poznání v ekologickém zemědělství a jsou vhodné pro organické pěstování. Produkty obsahují:

- Mykorrhizní houby
- Rhizosférní bakterie
- Trichoderma
- Biochar
- Vermikompost
- Zeolit

Kořenová injektáž

zachrání vaše stromy díky injektáži čistě organických živin do kořenového systému. Stromy budou mít silnější kořeny, vstřebávající více živin a vláhy z půdy a lépe tak budou snášet horko a sucho. Tato technologie je v ČR výjimečná.

Groown spolupracuje s českými univerzitami a botanickým ústavem AV ČR na vývoji vlastních organických produktů. Díky těmto vědeckým výzkumům posilujeme imunitu stromů, jejich odolnost vůči škůdcům a nemocem.

Stromy mají svou cenu a jejich hodnota se věkem zvyšuje.

www.groown.eu

Slnčný park Dudince

Kúpele Dudince nájdete na juhu stredného Slovenska neďaleko hraníc s Maďarskom v okrese Krupina. Mestečko s 1400 obyvateľmi leží v oblasti s najdlhším slnečným svitom a najvyššou priemernou teplotou na Slovensku. Vidiecka mierne zvlnená krajina ponúka termálne liečivé kúpele pre liečbu chorôb srdca, ciev, nervového systému a pohybového aparátu. Zaujímavosťou novo vznikajúceho kúpeľného parku je množstvo umeleckých diel a inštalácií, ktoré hrajú dôležitú rolu v živote každého kúpeľného mesta. V Dudinciach teraz pribudol nový symbol – Slnko.

T+F: Zoltán Balko

▲ Centrálna časť parku s plastikou Slnka so zverokruhom

►▲ Plastika Slnka, ústredný myšlienkový a kompozičný výtvarný prvok parku zhotovený zo zváraných leštených nerezových plechov

Projekt kúpeľného parku začal svoju históriu v roku 2016 na zelenej lúke. Dudince sú najmladšie kúpele na Slovensku a dnešnú podobu získali výstavbou liečebných domov a zariadení v 60. rokoch 20. storočia. Okolie domov bolo ponechané bez väčších zásahov a bez celkovej koncepcie. Investor požadoval navrhnuť celkovú filozofiu územia, programovú náplň a jeho identifikáciu jedinečnými atraktívnymi prvkami. Nutné bolo zachovať prírodný charakter a pri tvorbe využiť miestne zaujímavosti a históriu. Slovom ideálna ponuka pre rozlet myšlienok a nápadov bez obmedzení pamiatkarov a iných úradov, príležitosť využiť park na spojenie prírody, architektúry, výtvarného umenia, hudby, divadla, spoločenských aktivít a podobne.

Prvotné úvahy

Ako nájsť centrálny motív a myšlienku bez sklznutia k prvoplánovým, komerčným a zahraničným príkladom? V prípade Dudiniec sa očakávalo použitie motívu víly Dudinky, patrónky mesta a prameňov. Podľa povesti vyliečila syna veliteľa rímskej armády výmenou za odchod vojakov. Dnes je v erbe mesta a jej meno nesie aj termálne kúpalisko. Zaujímavé a zložitá diskusia o tejto postave skončili presvedčením vedenia mesta, že prírodná krehká ženská bytosť potrebuje prírodné prostredie a na podstavci v strede parku sa nebude cítiť dobre. Výsledkom je bronzové súsošie víly a chlapca v životnej veľkosti, osadené na kamennom bloku vedľa promenády pri travertínovej skale, ktorá vhodne vytvára pozadie súsošia. Pri hľadaní centrálného motívu nakoniec zvíťazilo Slnko. Kde nechodí Slnko, tam chodí lekár, hovorí staré ľudové porekadlo, zároveň charakterizuje teplú a slnečnú oblasť kúpeľov a spomenutý pozitívny faktor liečenia chorôb. Nasledovali nekonečné diskusie s priateľom sochárom o tvare, veľkosti, materiáli a podobne. Situáciu so Slnkom nám ešte skomplikovala statická, ktorá navrhla konštrukciu a kotvenie, nakoľko socha je sedem metrov vysoká a váži viac ako dve tony. Či sa na seba podobá, posúdi každý návštevník podľa seba. My sme po ukončení prác a najmä skúške nočnej iluminácie pri fľaši vína s manželkami skonštatovali, že úsilie, nervy a námaha neboli zbytočné.

Slnko a slnečné hodiny

Slnko je veľmi variabilný a hravý motív. Ak je ústredným prvkom parku, je hriechom nevyužiť ho v rôznych zaujímavých tradičných alebo originálnych podobách. Umiestnené je v ťažisku parku na priesečníku peších chodníkov ako nebeské teleso a do chodníka je kotvené na zabodnutom lúči do dlažby. Pod sochou je na kruhovej ploche zobraze-

ný zverokruh, orientovaný podľa svetových strán. Priestor bude doplnený o lavičky s predĺženými operadlami. Na nich budú nápisy prísloví, viazucich sa k Slnku podľa ročných období.

Nedaleko sochy v centrálnej polohe parku je malý amfiteáter s objektom javiska. Jeho zadná strana je oblá, orientovaná na juh a tvorí plochu pre tieňové divadlo. Pred stenou sú do záhonu nízkych kríkov osadené malé plastiky kvetov, motýľov a vtákov a ich tieň sa počas dňa pohybuje na stene. Tým sme po vzore čínskeho tieňového divadla upozornili na slnečné svetlo využitím jeho tieňa a pohybu počas dňa.

Ďalším prvkom sú veľké slnečné hodiny v dlažbe pred kúpeľným domom Krištáľ. Ich presné umiestnenie a orientáciu hodín ako i polohy človeka, ktorý svojim tieňom zistí prírodný čas, pomohli určiť kolegovia z astronómického ústavu z Banskej Bystrice.

Nová podoba odplyňovača

Zložitou úlohou bolo ešte pred realizáciou parku vymyslieť nový priateľný dizajn pre konštrukciu technológie, v ktorej sa prírodná minerálna voda upravuje od plyných častíc, ľudovo nazývaný odplyňovač. Konštrukcia je šesť metrov vysoká a pozostáva z šiesti valcov pospájaných potrubiami. Nevedno prečo, ale umiestnená je pred vstupom do termálneho kúpaliska na osi hlavnej promenády a pôsobí ako UFO. Navrhnuté riešenie povýšilo konštrukciu na výtvarné dielo a atrakciu parku. Tri hrubé valce z trapezového plechu sú pomaľované zvislými pásmi a farebne predstavujú oheň, zem a vzduch podľa farebných odtieňov. Zvyšné tri hladké tenšie valce sú pomaľované vodorovnými pásmi odtieňmi modrej a predstavujú vodu. Celá konštrukcia je počtou štyrom živlom prírody, ktoré sformovali prírodnú liečivú vodu. Informácia je na

◀ Konštrukcia technológie odplyňovania prírodnej minerálnej vody výtvarne upravená ako pocta štyrom živlom prírody (ohreň, voda, zem, vzduch), ktorých súčinnosťou vzniká miestna minerálna liečivá voda

informačnej tabuli s popisom technologického procesu, ktorý prebieha vo vnútri. Dnes má návštevník pocit, že umiestnenie konštrukcie je zámerne na osi promenády a berie ho ako atrakciu parku.

Land art a kultúrne podujatia

Samostatnou zaujímavou činnosťou súvisiacou s parkom a jeho programovou náplňou sú sprievodné kultúrne akcie spojené s výtvarnými dielami, ale i prírodnými prvkami parku. Podarilo sa nám presvedčiť kúpele, že vieme formou land artu využiť pekné skalné útvary vedľa parku v časti lesopark (travertínové kopy – spiace pramene) na novú tradíciu. Každoročne kúpele otvárajú sezónu klasickým podujatím v štýle folklór, veselica, občerstvenie, koncert. Novým podujatím je Zobúdzanie spiacich prameňov. Do tradičného programu pribudol land art – živý prameň, kde mu deti pri zvonení zvončekmi otočili oči, ktoré boli z druhej strany zatvorené.

Ďalšou akciou je oslava Slnka – Slnovrat.

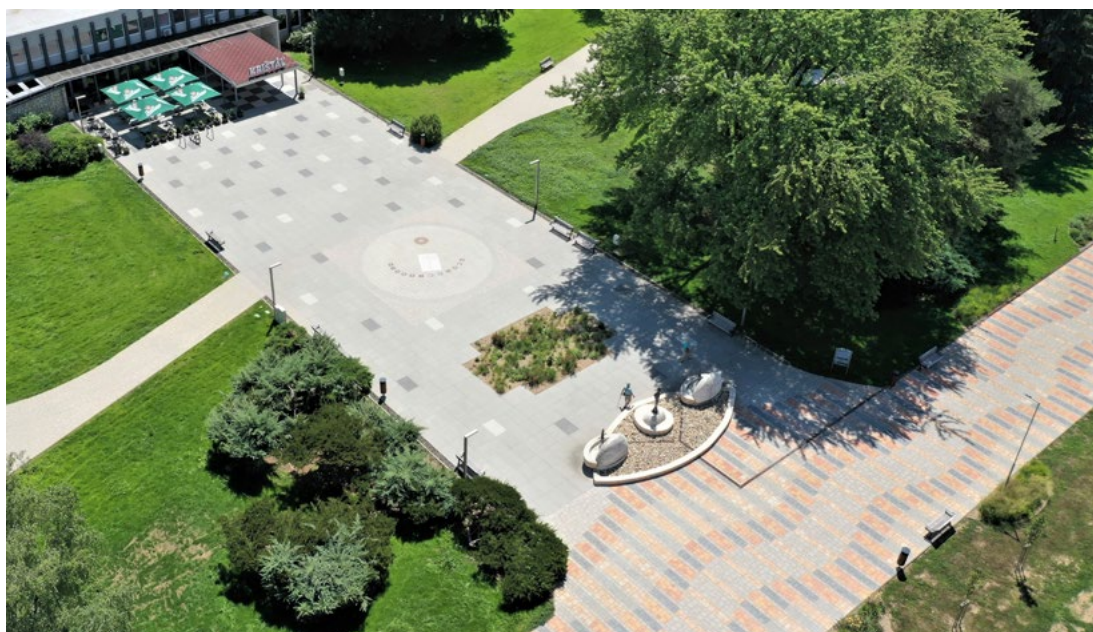
V tomto prípade sa nám podarilo osloviť skupinu dobových zvyklostí, ktorá vykonala obrad Slnovratu tradičným slovanským spôsobom a akcia bola zakončená ohňovou šou. Najkrajším a originálnym podujatím v Dudinciach je pocta multižánrovému umelcovi Jarovi Filipovi k nedožitým narodeniam.

Tento umelec spolupracoval s osobnosťami ako boli Lasica, Satinský či Ursíny. Je rodákom z vedľajšej obce a v Dudinciach ako mladík trávil voľný čas. Jeho pamiatke som venoval plochu nazvanú Pliacok Jara Filipa. Spevnená plocha pôvodne určená na záhradnú čítareň je ideálnym miestom pre koncerty, diskusie a stretnutia. Plochu označuje výtvarný prvok – Krčmové dvere. Sú zväčšenou podobou tradičných dedinských krčmových dverí zo 70. rokov 20. storočia. Nápis na dverách v nárečí hovoria o mieste a Jarovi Filipovi ako „človeku hromadného výskytu“. Na otvorení sa zúčastnili najbližší príbuzní ako speváčky Lucia Šoralová, Dorota Nvotová a ďalší zaujímaví hostia. Z výtvarného hľadiska sme zapojili do akcie široké obyvateľstvo a študentov SPU Nitra. Občania boli informovaní o pripravovanej akcii a vyzvaní, aby priniesli okenné rámy, ktoré nepotrebujú. Tie študenti v rámci predmetu výtvarná tvorba použili na inštaláciu s názvom Cez okno – pocta Jarovi Filipovi. Cez okno je názov jeho najznámejšieho hudobného CD. Okrem toho sme inštalovali veľký drevený rám s notovým zápisom melódie skladby Cez okno. Verím, že po úspechu prvých ročníkov uvedených akcií budú pokračovať na oslavu umenia, prírody a zdravého života.

Ing. Zoltán Balko

Absolvent odboru sadovníctvo a krajinárstvo v Lednici na Morave 1988, autorizovaný krajinný architekt od roku 2000, predseda správnej rady SZKT.

Slnecný park Dudince

Dudince is the youngest spa town in Slovakia. For a long time the spaces between the buildings did not follow any specific design idea, until 2016 when a project was commissioned to develop an overall concept and philosophy for the site. The new spa park is characterised by its high number of sculptures and art installations that play an essential role in the life of the spa.

▲ Plocha pred liečebným domom Krištál so slnečnými hodinami, prameňom liečivej vody a časť kúpeľnej promenády

▲ Víla Dudinka uzdravuje zraneného chlapca – súsošie na motív miestnej povesti

◀ Výtvarná inštalácia Cez okno, pocta Jarovi Filipovi zo starých okenných rámov darovaných miestnymi obyvateľmi

Václav Josef Skalník a jeho vliv na utváření Mariánských Lázní

Urbanistická kompozice Mariánských Lázní je poměrně vzácným úkazem – je zcela podřízena účelu a důvodu jeho vzniku jakožto lázeňského města.

Lze říct, že Mariánské Lázně patří k nejstarším zahradním městům v českých zemích. Autorem tohoto unikátního konceptu byl zahradník Václav Josef Skalník, nejvýznamnější člen zahradnického rodu Skalníků, který svůj život stejně jako jeho synové zasvětil rozvoji tohoto města bohatého na unikátní přírodní zdroje.

T: Zora Rákosová

Václav Josef Skalník je často označován za zakladatele parků v Mariánských Lázních. Často je mu přisuzována i role hlavního urbanisty při koncipování prvotní urbanistické struktury města v době počátku jeho rozvoje. Z několika jeho dochovaných plánů a skic lze jasně vyčíst, jak se budoucí koncepce města rodila, jak ji v průběhu několika pár let upravoval a vylepšoval, zapracovával další myšlenky, jak ji rozvíjel.

Základy, které vedly ke vzniku významného lázeňského města, však položili již dříve lékař Jan Josef Nehr (1752–1820) a Karl Reitenberger (1779–1860), opat kláštera v Teplé, kteří pochopili potenciál tohoto místa a v roce 1813 iniciovali vznik malých klášterních lázní.

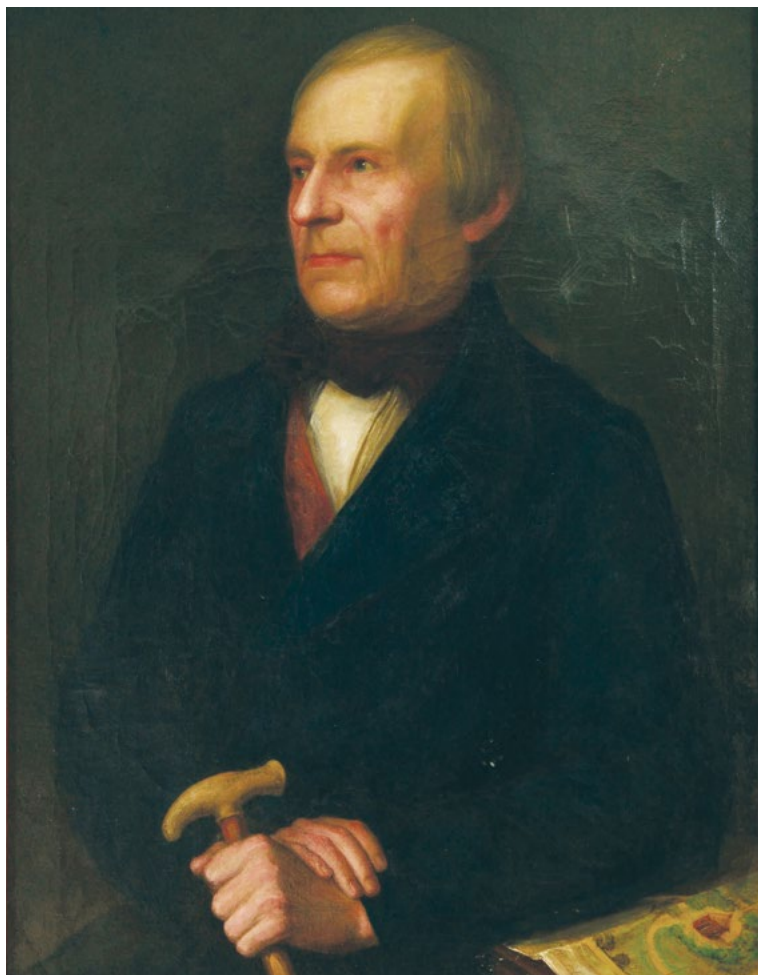
Václav Skalník přijel o čtyři roky později, kdy už byl hotov první zastavovací plán a v údolí realizována centrální osa budoucí plánované pravidelně komponované francouzské zahrady o rozloze 18 hektarů¹.

Dochovaný zastavovací plán města datovaný k roku 1815 vypracovaný pravděpodobně Antonem Thurnerem, který byl v té době dvorním stavitelem tepelského kláštera, ukazuje kompozičně jedinečný princip obvodové zástavby ve tvaru šestiúhelníku po obvodu rozsáhlé plochy centrálního parku). Kompozice ústředního parku měla být provedena v přísně osovém řešení s diagonálně vedenými cestami. Na jižní straně měl být prostor zcela uzavřen linií lázeňských budov. Západní okraj města měla tvořit řada parcel, která kopírovala linii mlýnského náhonu vedoucího daleko jižněji k Mlýnu (dnešní hotel Cristal).

Nová koncepce města

Skalník však přišel v letech 1817–1824 s mnohem velkorysejším plánem vybudovat zde prostředí, které bude umožňovat léčbu pacientů v prostředí spjatém s přírodou. Inspiroval se principy a filozofií Christiana Cay Lorenz Hirschfelda, profesora filozofie v Kielu, který ve své Teorii zahradního umění, vycházející v letech 1776 až 1780, stanovil normy, které se staly závaznými i při zakládání zahrad a parků u lázeňských měst². Jeho úvahy přímo zapadaly do komplexního léčebného systému založeného na správném dodržování pitné kúry, pohybu na čerstvém vzduchu a společenských interakcích pacientů tak, jak je prosazoval i doktor Nehr:

„Zahrady, které se zakládají u léčivých pramenů a lázní, jsou rovněž závislé na svém zvláštním určení, nemají zde být pouze pohodlné a různorodé procházkové cesty, jež pobízejí k pobytu na volném vzduchu, ale také mnoho míst k shromažďování, společenskému obveselení a odpočinku ve stínu. (...) Prostor této

zahrady nesmí být uzavřen. Musíte prohlédnout volně a bez zábran přes jeho hranice, které se pozvolna vytrácejí v okolní krajině. Pro potřeby oka jsou tu nepostradatelné otevřené a jasné výhledy a zdravý, čerstvý a osvěžující vzduch musí mít možnost volně proudit otevřenými prostranstvími.“³

Se znalostí těchto tehdy pokrokových myšlenek, ovlivněn módními přírodně krajinářskými úpravami, zkušeností se založením „anglických“ parků a alpina v Lobkowiczově zahradě se svým otcem v Praze a s vizí – dnes by se řeklo – génia změnil původní zastavovací plán. Na skici datované k roku 1819 je jasně patrné, jak svým perem nad původní kompozicí překresluje diagonální trasování cest, posouvá západní hranici budoucího lázeňského centra až za linii náhonu a přivádí jej pak ve formě přírodně meandrujícího potoka do prostoru ústředního parku. Mění plánovanou parcelaci západně od Křížového pramene a vymezuje prostor pro budoucí náměstí (dnes Mírové náměstí). Posouvá také hlavní okružní komunikaci až za Křížový pramen a vedle ní umísťuje objekt stáčírny vod (dnešní Ředitelství lázní).

▲ Portrét Václava Josefa Skalníka od neznámého autora – umístěný v Městském muzeu Mariánské Lázně. Foto Ing. Jaromír Bartoš

Ing. Zora Rákosová

Vystudovala zahradnickou fakultu Mendelovy univerzity, obor Zahradní a krajinná architektura. Pracovala v ateliéru Florart a na volné noze. Od roku 2014 pracuje jako Správce veřejné zeleně města Mariánské Lázně.

V několika dalších plánech, které se dochovaly z tohoto období (nejsou zatím datovány), lze vidět vývoj utváření myšlenek autora, rozvíjení původní odvážné kompozice, postupné doplňování cest, vyhlídek, objektů architektury, rozšiřování kompozice až k dříve pouze výletnímu místu Ferdinandova pramene.

V těchto plánech navíc neřeší pouze parky, ale také umístění lázeňských provozů, bytových a lázeňských domů, kaple, školy a jiných objektů, vše se zřetelem na propojení s okolním stávajícím přírodním prostředím.

Skalník navazoval parkovými úpravami na okolní lesy tak citlivě, že bylo obtížné rozeznat, kde končí park a kde začíná volná příroda. Promyšleně vizuálně propojil jednotlivé lázeňské stavby, kolonádu a pavilony.

Výjimečné prostorové členění města koncipované Václavem Skalníkem významně dotvářel ve

20. a 30. letech 19. století architekt Josef Esch. Po Skalníkově smrti převzal péči o parky ve městech v letech 1860 až 1874 syn Karel a po něm jeho syn Albert, jenž ve městě působil do roku 1911.

Skalníkovu pozůstalost uchoval jeho pravnuček Robert, který působil jako zahradní architekt v Berlíně. Později v Mariánských Lázních působili i jiné významné osobnosti jako František Thomayer, nebo Swen Swenson a jiní.

Výsledkem tohoto snažení napříč třemi stoletími je poměrně vzácná urbanistická kompozice zcela podřízená účelu a důvodu vzniku Mariánských Lázní jako lázeňského města. Jeho kompozice je založena na principech a představách o vhodném léčebném prostředí, které je tvořeno parky, sady, alejemi a promenádami pod širým nebem.

Současné Mariánské Lázně

Na Skalníkovy myšlenky a koncept se snažíme navazovat i v současnosti. Naším cílem je zachovat a rozvíjet genia loci tohoto města, které navzdory tomu, že bylo v roce 2021 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, svůj někdejší „lesk a slávu“ trochu ztrácí. Postupem času se změnila klientela i odborný pohled na lázeňskou péči. Dnes se již neklade takový důraz na pohyb na čerstvém vzduchu, prokládaný společenskými setkáními. Pacienti mnohem méně korzují v parcích nebo v příměstských lesích. Společenský život je méně okázalý a do veřejného prostoru není možné investovat finanční prostředky v takovém měřítku jako ve zlatých časech. I přes všechny problémy, které město má a musí v posledních letech řešit, se nám daří lázeňské parky udržovat a v menší míře i rozšiřovat a pokračovat tak v odkazu Václava J. Skalníka.

V posledních letech jsme propojili lázeňské parky po celé délce Úšovického potoka od Lesního pra-

mene na severním okraji až k Prameni sv. Antonína v jižní části města. Návštěvník se tak může projít trasou parkových cest v délce asi čtyř kilometrů, která je proložena mnoha pítky, altány s prameny léčivé minerální vody, může se kochat průhledy na zajímavou architekturu, letité solitérní dřeviny, užít si barevnost květinových záhonů nebo se jen zaposlouchat do zpěvu ptáků tak, jak to kdysi Václav Josef Skalník zamýšlel.

Použitá literatura a zdroje

1 Ing. Jiří Kouba, Ing. Jaromír Bartoš, časopis Lázeňský obzor 1-2/2014

2 Lubomír Zeman, Zprávy památkové péče, ročník 76, 2016/5, Lázeňské parky. Komponovaná léčebná krajina na příkladu tří západočeských lázeňských měst z 19. a počátku 20. století

3 Christian Cay Lorenz Hirschfeld, Theorie der Garten-kunst, Funfter Band, Liebzig 1785, s.85

Ke studiu byly použity grafické materiály ze sbírek Městského muzea Mariánské Lázně MP136, MP73, MP88, MP86, MP 89

Za poskytnutí podkladů a informací děkuji Ing. Jaromíru Bartošovi – ředitel Městského muzea Mariánské Lázně

◀◀ Pohled přes hlavní parter na pavilon Karolinina pramene. Foto Petr Ježek, ANT studio

▼◀ Sady Václava Skalníka, v pozadí objekt Nových lázní. Foto Petr Ježek, ANT studio

Václav Josef Skalník and his influence on the design of Mariánské Lázně

The spatial layout of Mariánské Lázně follows the purpose and reason why the spa was established. Mariánské Lázně is one of the oldest garden cities in the Czech Republic. The author of the unique design concept was Václav Josef Skalník, a horticulturist and the most important member of the Skalník family of gardeners, who dedicated his entire life to the development of his hometown. His work had a great influence on how the built-up areas are structured and connected with the natural environment within and outside the city, and formulated principles that continue to be respected and developed today.

V souladu těla a duše

Co mají společného hrnky s lázeňstvím a krajinářskou architekturou? Co je v pozadí dlouhých promenád a útulných bosketů s fontánami?

Do lázní jezdíme, nehledě na profesi, rehabilitovat, někdo taky konferencovat a někdo pracovat. Ale co to vlastně znamená, ta rehabilitace? Možná by se dala chápat jako obnovení, znovusestavení sama sebe, znovunavázání kontaktu nebo zharmonizování těla a duše. K tomu patří nejen instituce a dům, ve kterém se lázeňství provádí, ale přispívá svou měrou i prostředí, v němž se pohybujeme, které na nás působí.

Krajinářská architektura přímo pracuje s nástroji, jež dovedou vytvářet harmonickou krajinu a prostředí v souladu s kalokagathia. Krajinářští architekti by měli být za tuto dovednost vynášeni do nebes. To ale mnohdy, shrbeni v kanceláři se ztuhlými zády, nedokážou na první pohled příliš dobře prezentovat. Nejspíš právě proto potřebuji lázně tak často, jako se střetávají s realitou pěny dní zpestřenou vyřizováním inženýringu se zástupci státní správy.

Dnešní doba je náročná a vlivem poměrně rychle měnících se okolností čelíme novým výzvám. Klimatická změna, pandemie a otřes geopolitického uspořádání světa jsou vnějšími hybateli neustále se zvyšujícího napětí a stresu ve společnosti. Mnohem více lidí se dostává do insolvence a zajištění základních potřeb se pro spoustu z nás stává neudržitelné. Můžeme se obávat a zase jen obávat, což je živeno médii.

Člověk by si řekl, že teď se sláva našeho oboru zaskví jako letošní houbařská sezona. Než se tak stane, pojďme raději pěstovat psychickou hygienu nepracovní návštěvou lázní, konečně si uděláme čas na sebe a zase se napojme. Ne na vnější okolnosti, které jsou reflektovány v médiích a reálně nás od sebe odtrhávají, ale na sebe.

Obávám se ale, že nárazové rehabilitování už také není udržitelné. Možná je to naším oborem nebo to létá ve vzduchu jako popílek z Hřenska. Zkrátka my potřebujeme ještě kromě lázní vsunout do svého harmonogramu a/nebo chaosu duševní hygienu pravidelnějšího rázu.

Potřebujeme rytmus, protože jsme jeho součástí. Bum-bum, nádech-výdech. Myslím, že ve chvíli, kdy se na nás naválí náročnější období, potřebujeme se rytmicky věnovat něčemu, co nás opět spojí s naším tepem.

Protože dobré příklady táhnou, začala jsem chodit na keramiku. Na rozdíl od krajinářské architektury, která přináší satisfakci až mnoho let po posledním čárce ve výkresu, keramika přináší výsledky prakticky okamžitě. A tak si chodím užít chvíli, kdy se dotýkám hlíny, snažím se ji pochopit a vnímat, jaký vliv na ni mám tady a teď.

Ve chvíli, kdy dopadne na hrnčířský kruh koule hlíny, začnou se dít věci. Je to srovnatelné s pocitem nad prvními skicami, kdy dopředu nevíte, kam vás to přesně zavede. Jakmile to zjistíte, můžete to jen směle opakovat. Začátky jsou v tomhle obecně skvělé, protože si sáhnete na samou podstatu.

Prvním a zdaleka nejtěžším krokem je hlínu na kruhu vycentrovat. K této disciplíně přistupuji s pokorou, náležitou silou, a hlavně ne hlavou. Je třeba vytvořit na hlínu takový tlak, že nemá kam uniknout – jen do svého středu.

Tento princip mi přijde natolik fascinující a nejspíš na tom i něco bude, že náš obor dělají lidé nadmíru ochotní překonávat překážky. A v tom vidím paralelu právě s točením na hrnčířském kruhu. K něčemu smysluplnému se dopracujete až po vynaložení velkého úsilí, kdy už není kam couvnout. Protože ve chvíli, kdy se hlína dostane do středu, vzniká něco jednoduše krásného. Ta krása a lehkost není zadarmo, jestli mi rozumíte, ale je to něco, co nám pomáhá jít do toho znovu. Prostě lázně, nemyslíte? Najít svůj střed je důležité. Nejen v dnešní době, ale čím častěji, tím lépe. Krajinářská architektura umí nabídnout člověku prostředí, ve kterém se najde. Přímou vás nezharmonizuje, ale dokáže nabídnout takové místo, ve kterém to zvládnete mnohem snáz. Prostor, který inspiruje, se kterým může být v souladu vaše tělo a duše. Jednou nás za to všechno vynesou do nebes.

Ing. Tereza Máčová

Autorizovaná krajinářská architektka a zakladatelka ateliéru YYYY. Vystudovala zahradní a krajinářskou architekturu na zahradnické fakultě v moravské Lednici a prostorové plánování v hollandském Wageningen. Působila v ateliéru Keller und Damm v Mnichově, v ateliéru Štěpánky Šmídové a ateliéru Flera v Praze.

SPECIÁLNÍ ARBORISTIKA

- péče o senescentní stromy
- řešení kolize stromů se stavbou
- šetné výkopy v kořenovém prostoru technologií AIR SPADE
- vylepšování stanovištních podmínek
- mikro-injektáže (ochrana proti škůdcům)
- makro-injektáže (zlepšení fyziologické vitality)

Komplexní ošetření platanu při rekonstrukci budovy AVU, Praha 7 (pro TSK Praha, říjen 2019)

- ošetření stromu řezem (redukce, symetrizace koruny)
- šetné přerušení kořenů kolidujících se stavbou
- osazení zásakového systému pro dešťovou vodu
- instalace systému podpěr

BAOBAB – péče o zeleň s.r.o.

Alšova 5/3 | 252 62 Únětice

tel.: 603 256 754 | e-mail: ruzicka@baobab.cz

Pečujeme o stromy od roku 1996

www.baobab.cz

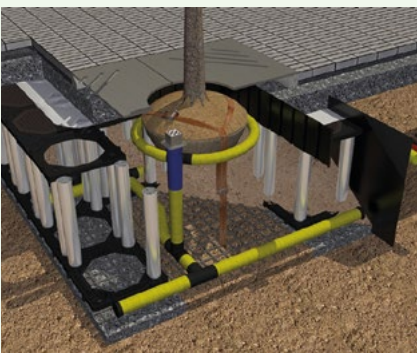
Tree Parker

Tvorba kořenového prostoru v urbanizovaném prostředí

Systém TreeParker zásadním způsobem zlepšuje podmínky pro optimální růst stromů v městském (pro stromy většinou nepřátelském) prostředí, tím, že jim poskytuje volný prokořenitelný prostor, aniž by došlo současně k omezení využití plochy v bezprostřední blízkosti stromu.

Systém má rovněž velkou kapacitu pro zadržování přebytké dešťové vody – vytváří funkční vodní zásobárnu.

Modulární design je flexibilní a je ideální pro téměř všechny aplikace, protože rámy se dají vzájemně spojit do různých tvarů, případně se dají použít i samostatně.

Kde lze systém použít?

- uliční stromofaň
- parkoviště
- náměstí
- cyklostezky
- parky
- střešní zahrady
- nad parkovacími domy

Vlastnosti

- snadná instalace i reinstalace (nízké náklady na pracovní sílu)
- malá ztráta prostoru (8 %) a velký zisk využitelného prostoru (92 %)
- stromy a jejich kořeny mohou růst do plné velikosti.
- velká schopnost absorpce vody pomáhá využít denní srážky (+/- 25 % zadržené vody)
- vysoká dopravní zatížitelnost (splňuje evropské normy)
- vysoká životnost (záruka 100 let)

Rozměry buněk

Výška: variabilní 40 – 150 cm (standard je 40, 80 a 120 cm)
Šířka/délka: 60 x 60 cm
Krycí deska: průměr 50 cm
Dodává se na základě projektu, který je zdarma.

Materiál

Polypropylén (PP) vyztužený skelnými vlákny, 100 % recyklovatelný

ARBORISTICKÁ OBCHODNÍ s.r.o.

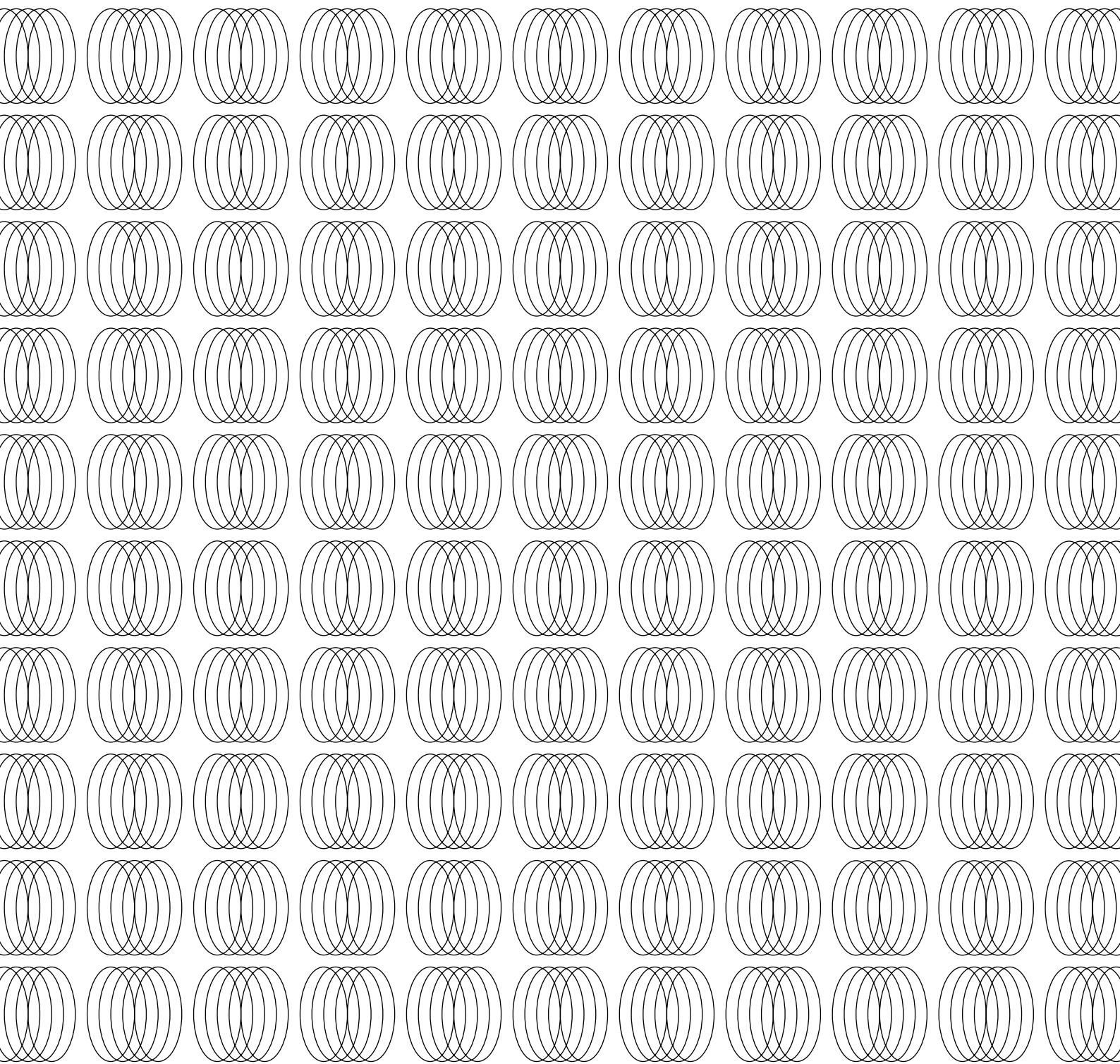
Ing. Jiří Borský – jednatel

Přehýšov 57, 330 23 Nýřany

Tel.: +420 603 810 050

E-mail: info@arborobchod.cz

www.arborobchod.cz

Společnost pro zahradní
a krajinářskou tvorbu